

JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMAS ATTĪSTĪBAS

STRATĒGIJA

2022.-2025.GADAM

VISPARĪGA INFORMĀCIJA

Jaunuzņēmums ir kapitālsabiedrība ar augstas izaugsmes potenciālu, kuras pamatdarbība ir saistīta ar mērogojamu biznesa modeļa ieviešanu un inovatīvu produktu izstrādi, ražošanu vai attīstību. Jaunuzņēmums – tā forma un definīcija ir viens no visnozīmīgākajiem tematiem arī visā jaunuzņēmumu un to ekosistēmas kontekstā. Akadēmiskajā vidē tiek izdalīti un uzsvērti strauji augoši uzņēmumi jeb uzņēmumi ar straujas izaugsmes potenciālu, kas sevī ietver uzņēmumus, kam ir mērogojams biznesa modelis, taču netiek uzsvērtā nepieciešamība būt inovatīviem. Tāpat jaunuzņēmumu kontekstā tiek apskatīti arī tehnoloģijās bāzēti jauni uzņēmumi. Tomēr kopumā akadēmiskajā vidē nav vienotas definīcijas jaunuzņēmuma formātam.

Eiropas Savienībā joprojām nav pieņemti vienoti kritēriji jaunuzņēmuma definēšanai, un tā izpratne dažādās Eiropas valstīs var būtiski atšķirties. Ne visās valstīs jaunuzņēmuma koncepts ir oficiāli noteikts valsts likumdošanā. Šis solis lielākoties ir sperts tajās valstīs, kur jaunuzņēmumiem ir pieejamas valsts atbalsta programmas un/vai mehānismi vai pat veidoti īpaši jaunuzņēmumiem paredzēti normatīvie akti. Tajā pašā laikā joprojām dažādām jaunuzņēmumu atbalsta programmām un mehānismiem vienā valstī nereti tiek noteikti atšķirīgi atbilstības kritēriji, ko ietekmē gan izvirzītie mērķi (piemēram, atbalstīt tikai sēklas stadijā esošos jaunuzņēmumus), gan iesaistīto institūciju veids (piemēram, valsts inovāciju atbalsta iestādes vai privātās kapitāla piesaistes organizācijas).

Jaunuzņēmumiem ir svarīga loma kā konkurences attīstībā, tā arī valsts ekonomikas izaugsmes veicināšanā. Jaunuzņēmumu darbība un attīstība nodrošina kā augsti apmaksātas darba vietas, tā arī sekmē inovatīvu biznesa ideju iepilnīšanu, augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu izstrādi, investīciju piesaisti un veicina tautsaimniecības pāreju uz modernu un inovatīvu ekonomiku.

Saskaņā ar SIA “Oxford Research Baltics” 2022. gada pētījumā “Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšana un pašreizējā stāvokļa identificēšana”¹ (turpmāk - 2022. gada Pētījums) veikto analīzi, **Latvijā identificēti 512 uzņēmumi, kas vietējās un starptautiskās datu bāzēs definēti kā jaunuzņēmumi un ir līdz 7 gadus veci, jeb dibināti no 2015. gada līdz 2021. gadam.** Straujākais kāpums jauno jaunuzņēmumu dibināšanā bija 2019. gadā (104 uzņēmumi). Kopumā jauno jaunuzņēmumu (līdz 3 gadus veci) īpatsvars ir 46%, kas vērtējams pozitīvi.

Saskaņā ar starptautiskās izpētes kartējuma pētniecības centra **StartupBlink** veidoto globālo jaunuzņēmumu ekosistēmas indeksu 2021. gadā (*Global Startup Ecosystem Index 2021*), **Latvija novērtēta 42. vietā** starp 150 pasaules valstīm, zaudējot 6 pozīcijas pret 2020. gadu. Indekss norāda, ka Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmai ir potenciāls kļūt par tehnoloģisko centru ar pieeju Eiropas tirgum un relatīvi zemām dzīvošanas izmaksām. Pozitīvi tiek vērtētas jaunuzņēmumiem pieejamās valsts atbalsta sistēmas kā inovāciju vaučeri, jaunuzņēmumiem draudzīgs regulējums un *startup vīzas*. Vienlaikus salīdzinoši ar Igauniju un Lietuvu, Latvijā **identificēta nepieciešamība turpināt strauji paplašināt pieejamo atbalstu un investīciju piesaistes aktivitātes** – Latvijas attīstībai šajos virzienos ir jābūt īpaši spēcīgai, lai ne vien panāktu, bet arī šos rādītājus apsteigtu.

Ja salīdzina investīciju piesaisti, Igaunijā ir izveidota skaidra un saprotama nodokļu politika. Līdz ar to, pateicoties zemajam un viegli saprotamajam nodokļu slogam, Igaunijā daudzi ārvalstu uzņēmumi realizē savus investīciju piesaistes projektus tur, jo skaidri zina, cik daudz būs jānomaksā nodokļos. Igaunijā ir arī ievērojami augstāka minimālā alga un vispārēji augstāks ienākumu līmenis visos ekonomikas sektoros un līdz ar to arī lielāks investīciju līmenis.

Lietuva uzņēmumiem nodrošina atvieglotus finanšu tehnoloģiju priekšnoteikumus, un tādējādi liela daļa jaunuzņēmumu tiek finansēta, izmantojot kriptovalūtu. Jaunuzņēmumiem ticis lielāks atbalsts un uzmanība līdz ar Viļņas tehnoloģiju parka atvēršanu. Tāpat Lietuvā tiek piemērots nodokļa atvieglojums gadījumos, ja Lietuvas uzņēmuma saņemtās dividendes no Lietuvas vai ārvalstu struktūrām, kurās Lietuvas uzņēmumam, kas saņem dividendes, nepārtraukti pieder vairāk nekā 10% balsstiesīgo akciju daļu – tad arī ienākumi no dividendēm netiek aplikti ar ienākuma nodokli. 2016.

¹ SIA “Oxford Research Baltics” 2022.gada pētījums “Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšana un pašreizējā stāvokļa identificēšana”

gadā Lietuvā tika pieņemts pūļa finansējuma piesaistes likums, kā arī ieviesta iespēja nodrošināt darbinieka kapitāldaļas kā apmaksas veidu, kas var tikt iekļauts atalgojuma struktūrā.

Lai arī Latvija ir iekļuvusi pasaules TOP 50 ekosistēmās, starptautiskajā konkurencē tā būtiski atpaliek. Piemēram, **Igaunija novērtēta 13. vietā un Lietuva – 16. vietā. StartupBlink** veidotajā 2021. gada pētījumā tiek minēts, ka lielākie izaicinājumi Latvijā ir saistīti tieši ar fragmentētu ekosistēmu un nepietiekamu publisko informāciju par jaunuzņēmumu ekosistēmu.² Vienlaikus, arī Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas pārstāvji ir vērsuši uzmanību uz nepieciešamību veidot vienotu kopēju stratēģiju, kas efektīvāk spēs apzināt nozares izaicinājumus un konstruktīvi tos atrisināt.

Attiecīgi Ekonomikas ministrija (turpmāk – EM) sadarbībā ar jaunuzņēmumu ekosistēmu pārstāvošām organizācijām ir sagatavojusi **Jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstības stratēģiju 2022.-2025. gadam**, kas nosaka kopīgas mērķus un prioritātes jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībai un izaugsmei turpmākajos četros gados. Stratēģiju plānots pārskatīt un atjaunot reizi gadā, ja tas būs nepieciešams stratēģijas kopējā mērķa sasniegšanai.

Jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstības vidējā termiņa stratēģija ir ietverta arī **Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnēs 2021.-2027. gadam**³ (turpmāk – NIP 2021-2027). NIP 2021-2027 paredz jaunu, uz zināšanām un inovācijām balstītu, ekonomikas modeļa veidošanu, pievēršot uzmanību kā inovācijas spējas stiprināšanai, tā arī institucionālās vides kvalitātes uzlabošanai un uzņēmējdarbības dinamisma palielināšanai.

Jaunuzņēmumiem ir būtiska loma kopējā inovācijas ekosistēmā, nodrošinot inovatīvu biznesa ideju ieplūdi un veicinot straujāku ekonomikas paradigmas maiņu uz zināšanu ekonomiku. Līdz ar to ir svarīgi **stiprināt sadarbību ar jaunuzņēmumu vides pārstāvjiem** un tos pārstāvošajām organizācijām, iesaistot **jaunuzņēmums Latvijas inovācijas potenciāla palielināšanā un valsts tautsaimniecības izaugsme.**

² StartupBlink, Global Startup Ecosystem Index 2021

³ Nacionālā industriālā politika 2021-2027 (pieejama <https://www.em.gov.lv/lv/industriala-politika>)

LATVIJAS JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMA

Galvenais ekonomiskās izaugsmes dzinējspēks ir produktivitātē balstīta konkurētspēja, kuras paaugstināšanai ir nepieciešama konkrēta rīcība piecos galvenajos virzienos - investīcijās, inovācijās, cilvēkkapitālā, uzņēmējdarbības vidē un eksportspējas pieaugumā.

Jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstība un izaugsme ir salāgota un ir cieši saistīta ar NIP 2021-2027, tajā ir iezīmēti darbības virzieni ekosistēmas izaugsmei:

- nodrošināt atbalstu jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībai;
- veicināt uzņēmējdarbības attīstību un sadarbību ar investoriem;
- attīstīt finanšu pieejamību.

Minētie politikas plānošanas darbības uzdevumi paredz specifisku problēmu identificēšanas nepieciešamību, kas noteikti nav paveicams bez jaunuzņēmumu ekosistēmas iesaistes.

Lai sekmētu jaunuzņēmumu izaugsmi un stiprinātu publiskā un nevalstiskā sektora sadarbību 2019. gada 3. oktobrī EM, biedrība "Latvijas Jaunuzņēmumu asociācija" (turpmāk – Startin.LV), biedrība "Latvijas Privātā un Riska kapitāla asociācija" (turpmāk – LVCA) un biedrība "Latvijas Biznesa Eņģeļu Tīkls" (turpmāk – LatBAN) parakstīja memorandu par sadarbības stiprināšanu jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībā un sabiedrības izpratnes veicināšanu. Memoranda ietvaros ministrija apņēmas pilnveidot normatīvo regulējumu un valsts atbalsta politiku, iesaistīties sabiedrības izpratnes veicināšanā par jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstību un tās lomu tautsaimniecībā, kā arī sniegt atbalstu biedrībām finansējuma pieejamībai, lai varētu veikt memorandā paredzētos uzdevumus.

Lai sasniegtu memorandā izvirzītos uzdevumus 2021. gadā tika izveidota darba grupa, kurā darbojas pārstāvji no EM, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (turpmāk – LIAA), AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" (turpmāk - Altum), Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Startin.LV, LatBAN, un LVCA. Memoranda partneri ir vienojušies par Jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstības vidējā termiņa stratēģijas izstrādi, nosakot mērķus un prioritātes jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībai un izaugsmei, t.sk., konceptuāli vienojoties par tuvāko gadu sasniedzamajiem rezultātīvajiem rādītājiem. Vienlaikus, atbalsts jaunuzņēmumiem, kas piedāvā produktus Eiropas Savienībā vai globālajos tirgos, ir norādīts kā prioritāte Deklarācijā par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību – radīt apstākļus tautsaimniecības pārejai uz inovatīvu, augstas pievienotās vērtības preču un pakalpojumu eksportu, ieguldot cilvēkkapitālā, kāpinot produktivitāti, palielinot investīciju apjomu un valsts konkurētspēju pasaules tirgū.

2021.gada martā Latvija pievienojās Deklarācijai par Eiropas Savienības jaunuzņēmumu nācības izcilības standartu (*Declaration on the EU Startup Nations Standard of Excellence*). Tās ietvaros Latvija apņēmusies vēl vairāk attīstīt vidi jaunuzņēmumu izaugsmei, veicinot jaunuzņēmumu veidošanos, talantu piesaisti un noturēšanu, uzlabojot normatīvo regulējumu vidi un piekļuves finansējumam, kā arī sekmējot inovāciju iepirkumu un "Digital first" principu ieviešanu.

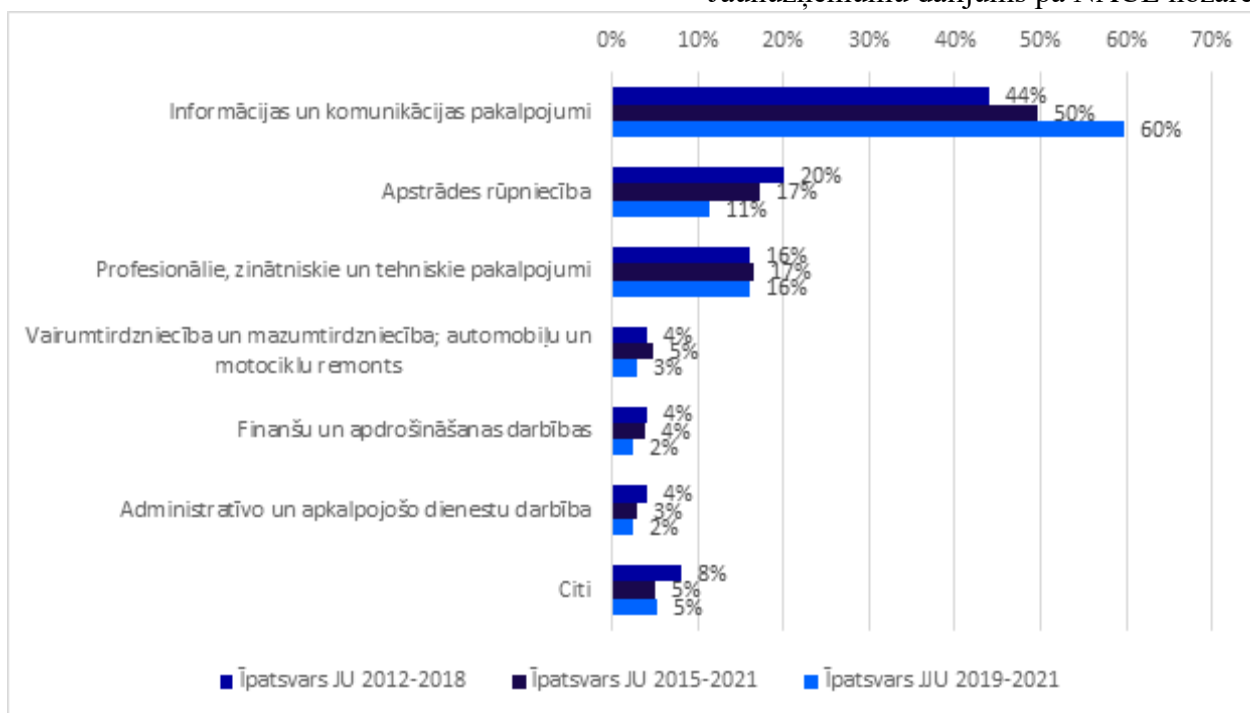
Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēma ir daudzveidīga, piedāvājot dažādas iespējas un spējot kā izaicināt, kā arī atbalstīt jaunu inovatīvu ideju un risinājumu veidošanu, attīstīšanu un izaugsmi. Latvijā kopā ir 512 uzņēmumi, kas vietējās un starptautiskās datu bāzēs definēti kā jaunuzņēmumi un ir līdz 7 gadus veci jeb dibināti no 2015. gada līdz 2021. gadam.

Dalījumā pa NACE nozarēm, informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē darbojas 216 jeb aptuveni puse no jaunuzņēmumiem, apstrādes rūpniecībā un profesionālajos, zinātniskos un tehniskos pakalpojumos – katrā 75 jeb aptuveni 17%, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, automobiļu un motociklu remontā – 21 jaunuzņēmums jeb aptuveni 5%, finanšu un apdrošināšanas

darbībās – 17 jaunuzņēmumi jeb aptuveni 4%, administratīvo un apkalpojošo dienestu darbībā – 13 jaunuzņēmumi jeb aptuveni 3% un aptuveni 5% citās nozarēs.⁴

1.attēls

Jaunuzņēmumu dalījums pa NACE nozarēm

Jaunuzņēmumu ekosistēmu veido ne tikai paši jaunuzņēmumi, bet arī vairāk nekā **20 kopienas un nevalstiskās organizācijas**, Startin.LV un citu nozaru asociācijas, to vidū arī finansētājus pārstāvošās organizācijas, kā LVCA un LatBAN, **valsts institūcijas** (LIAA, EM, Altum), **koprades telpas**, kā arī ekosistēmas dalībnieku un to sadarbības partneru **organizētie daudzveidīgie pasākumi** (konferences, hakatoni, apmācības, u.c.).

INVESTĪCIJAS

Latvijas uzņēmumos ieguldītās summas 2021. gadā bija nedaudz mazākas nekā 2020. gadā (17 milj. EUR salīdzinājumā ar 22 milj. EUR). Lai gan darījumu vērtība samazinājās, 2021. gadā darījumu skaits bija rekordaugsts – 81. LVCA balvu “Exit of the Year” par darījuma apjomu, rezultātiem un ietekmi uz izaugsmes kapitāla sektora attīstību saņēma Livonia Partners par portfeļieguldījuma “Santa Monica Networks” (IKT pakalpojumi) akciju pārdošanu uzņēmumam “Latvijas mobilais telefons”. Patēriņa preču un mazumtirdzniecības nozare investīciju vērtības ziņā bija visaktīvākā.⁵

2010-2021. gada tirgus kopsavilkums, pēc *Baltic Private Equity and Venture Capital Market Overview 2021* datiem:

- No 1,58 mljrd. EUR piesaistītā kapitāla 123,6 milj. EUR (7,8%) piesaistīja fondi, kas iegulda tikai Latvijas uzņēmumos, bet atlikušo summu – starptautiska mēroga fondi.
- 88% no tikai Latvijā piešķirtā finansējuma bija institucionālais finansējums. Starptautiski orientētiem fondiem šis skaitlis bija 34,9%.

⁴ SIA “Oxford Research Baltics” 2022.gada pētījums “Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšana un pašreizējā stāvokļa identificēšana”

⁵ Baltic Private Equity and Venture Capital Market Overview 2021, 5 lpp

- 2021. gadā darbību uzsāka 5 jauni fondi, kas fokusējas uz visām 3 Baltijas valstīm. 2021. gadā Latvijā darbību neuzsāka neviens nacionāli orientēts fonds.

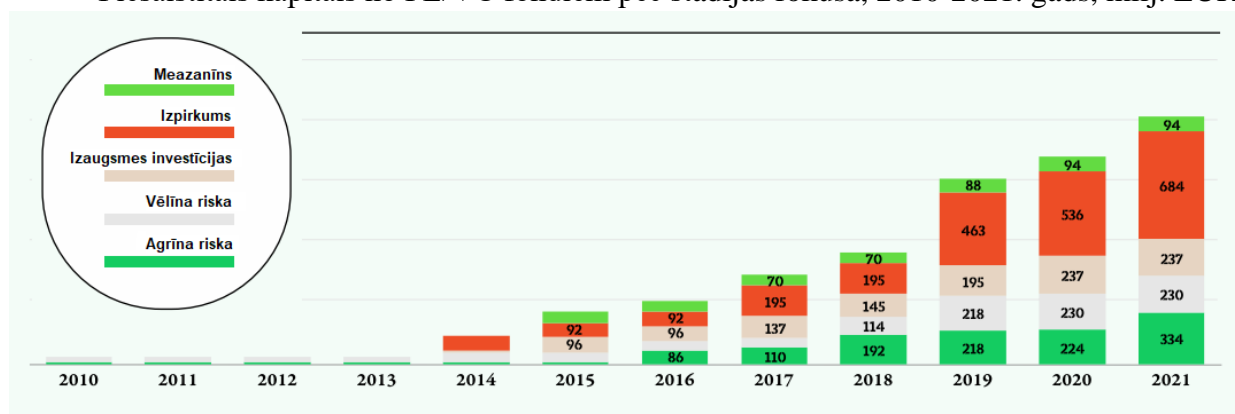
Periodā no 2010. līdz 2021. gadam Latvijā visvairāk investēts biznesa un industriālo pakalpojumu sektorā, veidojot 35 milj. EUR jeb 27,3% no kopējām investīcijām. Tam seko investīcijas, kas tika veiktas mazumtirdzniecības, enerģētikas un vides, kā arī datoru un plaša patēriņa elektronikas nozarēs (attiecīgi 23.0%, 19.6%, 10%). Visvairāk investīciju (24 no 79 investīcijām) 2021.gadā veikts datoru un plaša patēriņa elektronikas nozarēs. To kopsumma bija 3,2 milj. EUR (otra lielākā investīciju nozare pēc darījuma vērtības 2021. gadā).

Laikā no 2010. līdz 2021. gadam no šobrīd Latvijā investētajiem fondiem joprojām lielāko kumulatīvo summu ir piesaistījis BaltCap (543,3 milj. EUR). Latvijas fondi, kas koncentrējas uz iekšzemes investīcijām, laika posmā no 2010. līdz 2021. gadam piesaistīja 123,6 milj. EUR. 2010.-2021.gada periodā no Latvijas investoriem tika piesaistīts 19,1% kapitāla.⁶

No šajā periodā kopējā piesaistītā kapitāla 1.58B EUR apmērā 43.3% tika piesaistīti uz izpiršanas stadiju vērstiem fondiem. Vēlīnā riska un izaugsmes posma fondu pieaugums saņēma aptuveni līdzīgas daļas no kopējā 2010.–2021. gada finansējuma – attiecīgi 14,6% un 15%. 21,1% piesaistīja agrīnā riska stadijas fondī. 2021. gadā uz izpiršanas posmu vērstais finansējums bija 57,3% un agrīnie riska darījumi bija 42,7% no kopējā piesaistītā kapitāla.⁷

2.attēls

Piesaistītais kapitāls no PE/VC fondiem pēc stadijas fokusa, 2010-2021. gads, milj. EUR

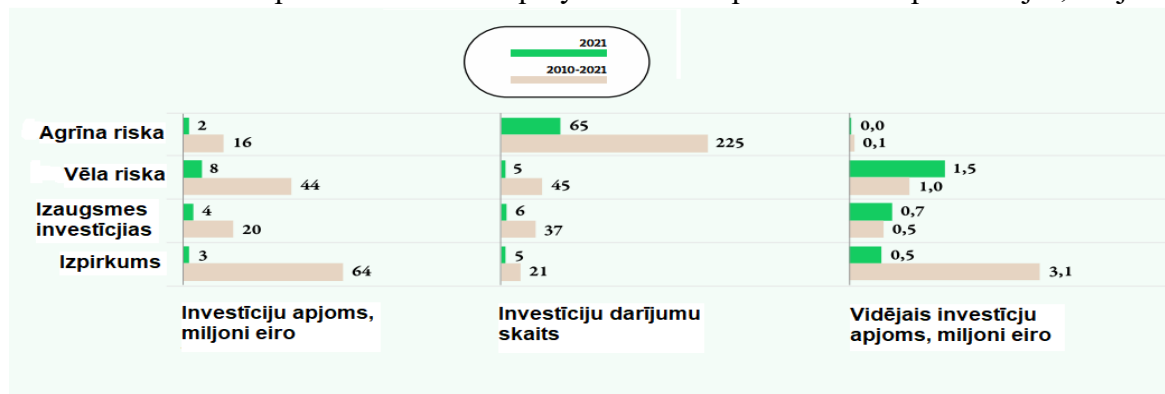
2021. gadā 82,3% no investīciju darījumiem (pēc skaita) Latvijā bija agrīnā riska (early venture) investīcijas. Augsts zemas vērtības investīciju apjoms, ko saņēma uzņēmumi, kas piedalās akseleratora programmās, samazināja vidējo investīciju apjomu agrīnajos uzņēmumos. 2021. gadā bija tikai daži vēla riska (late venture), izaugsmes un izpiršanas darījumi. Vēla riska darījumi veidoja lielāko daļu no kopējās darījumu vērtības. Palielinājās vēla riska un izaugsmes investīciju vidējā investīciju vērtība. Izpiršanas posma vidējās investīcijas samazinājās, jo līdzekļi tika ieguldīti uzņēmumos, kas jau bijuši investīciju portfeli.⁸

⁶ Baltic Private Equity and Venture Capital Market Overview 2021, 24.- 27. lpp

⁷ Baltic Private Equity and Venture Capital Market Overview 2021, 28. lpp

⁸ Baltic Private Equity and Venture Capital Market Overview 2021, 31. lpp

Piesaistītais kapitāls no Private Equity/Venture Capital fondiem pēc stadijas, milj. EUR

IEGULDĪTAIS KAPITĀLS

Baltijas valstīs joprojām ir sašķelts tirgus, kurā Igaunijas ekosistēma ir nobriedušāka nekā Latvijā un Lietuvā. Biznesa eņģeļu ekosistēma Igaunijā lielā mērā ir saistīta ar daudz lielākām pirmssēkļu kārtām, kā arī ar nepārtrauktu sēkļu kārtu pieaugumu, jo daži Igaunijas “superenģeļi” tagad paši vada sēkļu darījumus. Pēc Change Ventures datiem, Latvijā pakāpeniski pēdējo gadu laikā krītas noslēgto pirmssēkļu investīciju skaits, un sēkļu investīcijas turpina būt ierobežotas, salīdzinot ar Igauniju un Lietuvu.⁹

Eiropas līmenī ieguldītā kapitāla līmenis uz vienu iedzīvotāju ir ievērojami pieaudzis 2021. gadā, pieaugot no aptuveni 163 EUR 2020. gadā līdz 258 EUR 2021. gadā. Tomēr pastāv lielas atšķirības attiecībā uz katras valsts ieguldīto kapitālu attiecībā pret to attiecīgo iedzīvotāju skaitu. Visaugstākais investīciju līmenis uz vienu iedzīvotāju ir valstīs, kuras parasti tiek uzskatītas par vienu no visattīstītākajām vietējām ekosistēmām Eiropas tehnoloģiju jomā; Augstāko pozīciju turpina noturēt Zviedrija (1502 EUR uz 1 iedzīvotāju), kurai seko Igaunija (1200 EUR uz 1 iedzīvotāju) un Lielbritānija (1032 EUR uz vienu iedzīvotāju). Latvija šajā sarakstā no 45 valstīm atrodas 23. vietā ar 44 EUR uz 1 iedzīvotāju.¹⁰

Lielbritānija ir saraksta augšgalā ar ieguldīto kapitālu kopumā Eiropas valstīs, savukārt Latvija ir 30.vietā.¹¹

VALSTS ATBALSTA MEHĀNISMI INOVATĪVAS UZŅĒMĒJDARBĪBAS UZSĀKŠANAI UN ATTĪSTĪBAI

Lai veicinātu inovatīvas uzņēmējdarbības uzsākšanu un jaunuzņēmumu veidošanos, ir veikta virkne pasākumu gan valsts, gan privātā sektora pusē (skatīt 1.pielikumu).

Lai sniegtu atbalstu jaunuzņēmumu veidošanā un attīstīšanā ir izstrādāts atbalsta mehānismu kopums, kas veicina kā ideju attīstīšanu un jaunu komandu veidošanu, tā arī jaunuzņēmumu attīstīšanos uz izaugsmi.

1. Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums:

Pamatojoties uz konceptuālā ziņojuma “Par uzņēmējdarbības uzsākšanas un mazās uzņēmējdarbības ekosistēmu un turpmāk nepieciešamajiem atbalsta stimuliem” 5.1. punktā piedāvāto risinājuma 1. varianta ieviešanu (apstiprināts Ministru kabineta 2016. gada 27. septembra sēdē prot.48), tika nolemts ieviest atbalsta pasākumu – izstrādāt strauji augošu uzņēmumu (start-up jeb jaunuzņēmumu) likumu (turpmāk - JDAL), kas paredz:

1. minimālo fiksēto maksājumu par katru nodarbināto,

⁹ Change Ventures Baltic Startup Funding Report February 2022 update

¹⁰ State of European Tech 2021, 62. lpp

¹¹ State of European Tech 2021, 71. lpp

2. atbalsta programmu augsti kvalificētu darbinieku piesaistei.

2017. gada 1. janvārī stājās spēkā JDAL, kas nosaka abas minētās atbalsta programmas, to piešķiršanas kritērijus, kā arī jaunuzņēmumiem piešķirtā atbalsta administrēšanas kārtību, tāpat iespējkapitāla investoru kvalifikācijas nosacījumus, kā arī jaunuzņēmumu darbības vērtēšanas komisijas izveidošanas kārtību un kompetenci.

JDAL mērķis tika noteikts **veicināt jaunuzņēmumu veidošanos Latvijā, tādējādi sekmējot pētniecību, kā arī inovatīvu ideju, produktu vai procesu izmantošanu saimnieciskajā darbībā** (pētniecības produktu komercializāciju). Attiecīgi JDAL ieviešanai tika izstrādāti saistītie normatīvie akti:

- Ministru kabineta 2017. gada 17. janvāra noteikumi Nr. 30 “Jaunuzņēmumu darbības vērtēšanas komisijas nolikums” (turpmāk – MK noteikumi Nr.30);
- Ministru kabineta 2017. gada 7. februāra noteikumi Nr. 74 “Jaunuzņēmumu atbalsta programmu pieteikšanas un administrēšanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi Nr.74).

2017. gadā diskusijā ar jaunuzņēmumu un iespējkapitāla nozares ekspertiem, kā arī LIAA kā atbalsta programmu administrējošo iestādi konstatētas vairākas JDAL ietvertās normas, kuras tomēr neatbilst faktiskajai situācijai nozarē un liedz potenciālajiem atbalsta saņēmējiem pieteikties JDAL noteiktajām atbalsta programmām. Minēto apliecināja arī gausais atbalsta programmas apgūšanas ātrums. Kopš likuma un saistīto normatīvo aktu stāšanās spēkā līdz 2017. gada 1. oktobrim JDAL atbalsta programmās tika apstiprināts 1 jaunuzņēmums, savukārt atbilstoši JDAL 5.panta pirmajai daļai tika apstiprināti 2 kvalificēti iespējkapitāla investori. Vienlaikus saskaņā ar nozares datiem Latvijā uz 2017. gada 1. oktobri darbojās aptuveni 300 jaunuzņēmumi, kā arī investori, kas veic ieguldījumus jaunuzņēmumos agrīnās stadijās. Tika lēsts, ka Latvijā vidēji ik gadu rodas 50 jaunuzņēmumi.

Ņemot vērā minēto, tika izstrādāti grozījumi JDAL, kas spēkā stājās 2018. gada 10. maijā, attiecīgi paplašinot JDAL tvērumus attiecībā uz kvalificētu iespējkapitāla investora definējumu, kā arī tika uzlabota JDAL noteiktā atbalsta sniegšanas kārtība. Tomēr kopš JDAL un saistīto normatīvo aktu stāšanās spēkā atbalsta programmās apstiprināti tika tikai 5 jaunuzņēmumi (3 augsti kvalificētu darbinieku piesaistei, 2 fiksētā maksājuma veikšanai, piemērojot ar atbalsta programmām saistītos nodokļu atvieglojumus).

Vienlaikus 2019. gadā tika veikts pētījums “Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšana, pašreizējā stāvokļa identificēšana un uz tās balstītu priekšlikumu izstrāde”¹² (turpmāk - 2019. gada Pētījums), kas cita starpā analizēja pastāvošo atbalsta instrumentu efektivitāti. Tā rezultāti pierāda, ka ar šajā laikā spēkā esošo JDAL redakciju un tā 4.pantā noteiktajiem kritērijiem, kvalificēt iespējams tikai 14% jaunuzņēmumu. Tika konstatētas vairākas JDAL ietvertās normas, kuras neatbilst faktiskajai situācijai nozarē un liedz potenciālajiem atbalsta saņēmējiem pieteikties JDAL noteiktajām atbalsta programmām.

Līdz ar to 2019. gada nogalē tika izstrādāti un 2020. gada 16. septembrī stājās spēkā apjomīgi JDAL grozījumi, novēršot ierobežojumus, piemēram, atbalstam kvalificēties arī jaunuzņēmumiem, kuri, lai saņemtu iespējkapitāla ieguldījumu, dibinājuši saistīto komersantu (meitas sabiedrību) ārvalstīs, un kuri nav vecāki par septiņiem nevis pieciem gadiem, kā bijis noteikts iepriekš. Tāpat samazinātas darba ņēmēju izglītības u.c. prasības.

Rezultātā, kopš 2020. gada rudens ir vērojams būtisks progress JDAL īstenošanā.

JDAL ietvaros no 2017. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim **LIAA ir saņēmti 107 pieteikumi, tostarp 23 pieteikumi iespējkapitāla investora iekļaušanai kvalificēto iespējkapitāla investoru sarakstā.**

Kopā apstiprināti 75 pieteikumi par kopējo atbalsta summu 3 489 768,54 EUR no tiem lielākā daļa pieteikumu apstiprināti 2021. gadā par kopējo atbalsta summu 3 139 636,17 EUR.

¹² SIA “Gateway Baltic” 2019.gada pētījums “Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšana, pašreizējā stāvokļa identificēšana un uz tās balstītu priekšlikumu izstrāde”. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/2620/download>.

1.tabula

JDAL ietvaros saņemto pieteikumu un sniegtā atbalsta sadalījums

JDAL atbalsta ietvaros iesniegto pieteikumu veids	Kopā iesniegto pieteikumu skaits	Kopā apstiprināto pieteikumu skaits	2021.g. apstiprināto pieteikumu skaits	Kopā apstiprinātās izmaksas, EUR	2021.g. apstiprinātās izmaksas, EUR
Augsti kvalificētu darbinieku piesaistes atbalsts	33*	21	18	1 708 138,47	1 505 306,64
Fiksēta nodokļu maksājuma atbalsts	51**	37	32	1 781 630,07	1 634 329,53
Iespējkapitāla investori	23***	17	6	n/a	n/a

* no 33 iesniegtajiem pieteikumiem 21 - apstiprināts, 4 - noraidīti, 8 - atsaukti.

** no 51 iesniegtā pieteikuma 37 - apstiprināti, 5 - noraidīti un 6 - atsaukti, 3 - izvērtēšanā.

*** no 23 iesniegtajiem pieteikumiem 17 - apstiprināti, 1 - apstiprināts ar nosacījumu, 5 - noraidīti.

Vērtējot pieteikumu dinamiku, secināms, ka 2021. gadā palielinājies pieteikumu skaits - valsts atbalstam pieteikušies 50 jaunuzņēmumi, bet salīdzinoši iepriekšējo četru gadu laikā valsts atbalstam pieteicās un kvalificējās vairāk nekā sešas reizes mazāk - 8 jaunuzņēmumi.

2.tabula

JDAL ietvaros apstiprināto pieteikumu skaits nodokļu atvieglojumiem un atbalstam augsti kvalificētu darba ņēmēju piesaistei pa gadiem

JDAL ietvaros iesniegto pieteikumu veids	2017. gadā apstiprināto pieteikumu skaits	2018. gadā apstiprināto pieteikumu skaits	2019. gadā apstiprināto pieteikumu skaits	2020. gadā apstiprināto pieteikumu skaits	2021. gadā apstiprināto pieteikumu skaits	Kopā apstiprināto pieteikumu skaits
Augsti kvalificētu darbinieku piesaistes atbalsts	1	1	1	0	18	21
Fiksēta nodokļu maksājuma atbalsts	1	1	1	2	32	37

JDAL atbalsta programmas periodā no 2017. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim apstiprināts 21 pieteikums atbalstam augsti kvalificētu darba ņēmēju piesaistei par kopēju atbalsta summu 1 708 138,47 EUR, no tiem 18 – 2021. gadā. Savukārt ar atbalsta programmām saistītais fiksētā nodokļa maksājuma atbalsts apstiprināts 37 pieteikumiem par kopēju atbalsta summu 1 781 630,07 EUR, no tiem 32 - 2021. gadā.

3.tabula

JDAL ietvaros apstiprinātais atbalsta sadalījums pa veidiem un pa gadiem

JDAL ietvaros iesniegto pieteikumu veids	Kopā apstiprinātais atbalsts, EUR	2017. gadā apstiprinātais atbalsts, EUR	2018. gadā apstiprinātais atbalsts, EUR	2019. gadā apstiprinātais atbalsts, EUR	2020. gadā apstiprinātais atbalsts, EUR	2021. gadā apstiprinātais atbalsts, EUR
Augsti kvalificētu darbinieku piesaistes atbalstam	1 708 138,47	21 600	122472	58 759,83	0	1 505 306,64
Fiksēta nodokļu maksājuma atbalstam	1 781 630,07	28 393,52	43 383,54	22 605,08	52 918,4	1 634 329,53

Augstais ar atbalsta programmām saistīto iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu pieprasījums skaidrojams ar to, ka šim atbalstam iespējams pieteikt un iegūt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atlaidi par tiem darbiniekiem, kas nekvalificējas kā augsti kvalificēti darbinieki, bet viņu darbība arī ir nepieciešama, lai virzītu produktu vai pakalpojumu tirgū. Tie būtu, piemēram,

mārketinga speciālists, produkta pārdošanas speciālists un citi. Tādējādi uzņēmums starpību, kas atvieglojumu rezultātā netiek maksāta nodokļos, var ieguldīt turpmākā produkta attīstībā.

2. LIAA atbalsts

Kopš 2016.gada Biznesa inkubatori sniedz atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai fiziskām personām un jaundibinātiem komersantiem. Kopumā Latvijā darbojas 11 reģionālie biznesa inkubatori un 9 atbalsta vienības, kā arī Radošo industriju inkubators Rīgā, kurš specializēts sniegt atbalstu radošo industriju uzņēmumiem. Inkubatoros ir iespēja saņemt atbalstu divās programmās. **Pirmsinkubācija** ir 6 mēnešu programma piemērota biznesa ideju autoriem un jaundibinātiem komersantiem, kuri vēlas izstrādāt biznesa modeli un pārbaudīt biznesa idejas dzīvotspēju. Programma piedāvā sākotnējais biznesa idejas novērtējumu, individuālas konsultācijas, biznesa skolas apmācības, nodarbību ciklus biznesa idejas modeļa pilnveidei kopā ar biznesa inkubatora komandu, koprades telpas un biroja aprīkojumu, uzņēmējdarbības vides iepazīšanu, dalību Latvijas lielākajā jauno uzņēmēju kopienā.

Inkubācijas programmas sniedz atbalstu līdz 3 gadus veciem uzņēmumiem, lai attīstītu produktu vai pakalpojumu, kā arī palielina dalībnieku resursus un zināšanas, sniedzot atbalstu straujākai izaugsmei, konkurētspējas un eksportspējas palielināšanai. Programmas ietvaros tiek sniegtas nozares ekspertu un mentoru konsultācijas, padziļinātas apmācības un semināri, nodrošinātas koprades telpas un biroja aprīkojumu, piedāvātas iespējas piedalīties LIAA biznesa inkubatoru kopīgā stendā nozaru izstādēs, pop-up stendos u.c. pasākumos. Tāpat inkubācijas atbalsta programmā uzņēmumiem pieejams līdzfinansējums 50% apmērā pakalpojumu, iekārtu un aprīkojuma iegādei un 30% apmērā izejmateriālu iegādei.

Līdz šim Biznesa inkubatoros ir atbalstīti (saņēmuši inkubācijas atbalstu) 972 komersanti, no kuriem **30% atbilst kādai no RIS3 nozarēm vai vidējo un augsto tehnoloģiju nozarei** un biznesa inkubatoru dalībnieku vidējais eksporta apjoms no apgrozījuma sastāda 48%.

Līdztekus Biznesa inkubatoriem LIAA sniedz plašu atbalsta aktivitāšu klāstu idejas attīstīšanai, uzņēmējdarbības uzsākšanai, tirgus izpētei un paplašināšanai, kā arī īsteno apmācības, seminārus un atbalsta dažādu aktivitāšu un tīklošanās pasākumu organizēšanu.

- Aktivitātes **Inovāciju motivācijas programmas** ietvaros galvenais uzdevums iedrošināt sabiedrību uzsākt inovatīvu uzņēmējdarbību, informēt par inovāciju potenciālu - iesaistīti vairāk nekā 35 tūkstoši dalībnieku, piemēram, Ideju kausā, Inovāciju - Mini-MBA, Skolēnu mācību uzņēmumos, Deep Tech Atelier, iNovuss, u.c. pasākumos.
- **Atbalsts darbinieku apmācībām** ar mērķi veicināt uzņēmēju produktivitāti, eksportspēju, darba efektivitāti, paaugstinot nodarbināto kvalifikāciju un prasmes. Tiek piedāvātas apmācības ārvalstu investoru piesaistei, labās prakses pārņemšanas apmācības eksportspējas veicināšanai un augsta līmeņa apmācības.
- **Inovāciju vaučeru** atbalsta pakalpojumu mērķis ir veicināt inovācijas aktivitāti uzņēmējos, atbalstot jaunu vai būtiski uzlabotu produktu vai tehnoloģiju attīstību. Kopumā piešķirts atbalsts 420 komersantiem par kopējo summu 4,7 milj. EUR apmērā jaunu vai būtiski uzlabotu produktu vai tehnoloģiju radīšanai.
- **Starptautiskās konkurētspējas veicināšanas programmā** piedāvā daudzveidīgu atbalstu komersantiem, tajā skaitā atbalsts dalībai starptautiskās izstādēs, konferencēs, kontaktbiržās, forumos, starptautiskajās nozaru asociācijās, tā arī preču pielāgošana ārvalstu tirgiem, tirgus pētījumu izstrādēm, ražotņu un produktu atbilstības novērtēšana mērķa tirgus prasībām, dalība tirdzniecības misijās un dažādas konsultāciju izmaksas. Laika posmā no 2016. gada līdz 2022. gada 30. jūnijam ir sniegts atbalsts 1654 komersantiem, tajā skaitā ekosistēmas dalība starptautiskajos un Latvijas mēroga pasākumos.
- **Norvēģijas finanšu instrumenta programmas** ietvaros, lai veicinātu augstas vērtības produktu radīšanu un ieviešanu ražošanā IKT, zaļo inovāciju un dzīves kvalitāti atbalstošu tehnoloģiju jomās, tika apstiprināti 43 projekti ar pieprasīto atbalstu 12,22 milj. EUR apmērā.

Pētniecībai un attīstībai (P&A) ir būtiska loma jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībā. Papildus iepriekš minētajām aktivitātēm ir izceļams atbalsts:

- **Sniegts atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai** - līdz šim apstiprināti 101 pētniecības projekti tehniski ekonomiskās priekšizpētes veikšanai un komercializācijas stratēģijas izstrādei par kopējo summu 16 milj. EUR apmērā.
- **Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā** ietvaros uzņēmumiem atbalsts sniegts eksperimentālu ražošanas iekārtu izgatavošanai vai iegādei ar nolūku izstrādāt un ieviest ražošanā jaunus produktus. Līdz šim apstiprināti 46 projekti 60,05 milj. EUR apmērā.
- **Kompetences centru programmas ietvaros** līdz šim apstiprināti 397 pētniecības projekti tehniski ekonomisko, eksperimentālo un rūpniecisko pētniecības projektu veikšanai, kā arī sniegts atbalsts kopumā 226 komersantiem, lai laistu tirgū jaunus produktus.
- **Klasteru programmas** ietvaros ieguldīts finansējums 5,9 milj. EUR apmērā.

3. Altum atbalsts

Altum piedāvā akcelerācijas fondu programmas inovatīvu jaunuzņēmumu izveidei un attīstībai. Programmas ietvaros tiek piešķirts atbalsts biznesa idejas, uzņēmuma un produkta izveidei un attīstībai, nodrošinot programmas dalībniekus ar mentoringu, atbalstu nozares ekspertu, pircēju, piegādāju, parteru un nākamo investoru piesaisti. Ir pieejams finansiāls atbalsts **pirms-sēklas investīcijas** veidā līdz 50 000 EUR uzņēmumā, kas piedalās akcelerācijas programmās (biznesa modeļa izpētei un sākotnēja koncepta izstrādei - izmaksām patentu reģistrēšanai, tirgus izpētei, atalgojumam piesaistītajiem darbiniekiem u.tml.), **sēklas investīcijām** līdz 250 000 EUR uzņēmumā, ar vismaz 10% privāto līdzekļu līdzinvestīciju, tālākai biznesa attīstībai (piemēram, produkta un prototipa attīstīšanai). Atbalsts ir/ bija pieejams 3 akcelerācijas fondos:

- Buildit Latvia akceleratora programma ir paredzēta jaunuzņēmumiem kuru darbības joma ir "lietu internets" un ar to saistītās jomas;
- Commercialization Reactor piedāvā programmu zinātniskajiem iesācēj-uzņēmumiem;
- Overkill Ventures piedāvāja programmu jaunuzņēmumiem, kuri darbojas darba vides efektivitātes un automatizācijas jomās. Overkill Ventures investīciju periods ir noslēdzies.

Papildus **Expansion capital AIFP** piedāvā programmu jaunuzņēmumiem, kuri darbojas tehnoloģiju, medicīnas, energoefektivitātes vai "business-to-business" (apzīmē starp uzņēmumiem notiekošus pārdošanas darījumus un to mārketingu) nozarēs.

Altum piedāvā programmas sēklas un sākuma kapitāla fondu īstenošanai iespējkapitāla investīciju veidā ar ieguldījumu saimnieciskās darbības veicēja izveidei un produkta vai pakalpojuma ieviešanai tirgū. Atbalsts sēklas kapitāla fonda ieguldījumiem līdz 250 000 EUR, savukārt sākuma kapitāla fondu ieguldījumiem no 500 000 EUR līdz 2,5 milj. EUR vienā uzņēmumā.

Savukārt, lai veicinātu iedzīvotāju iesaisti uzņēmējdarbībā, Altum piedāvā programmu **Starta aizdevumi**. Šīs programmas ietvaros tiek izsniegti aizdevumi personām, tai skaitā komersantiem, kas veic vai gatavojas uzsākt saimniecisko darbību. Aizdevumi pieejami no 2000 līdz 150 000 tūkstošiem, kur aizdevumiem virs 7000 EUR ir nepieciešams pašu līdzfinansējums 10% apmērā no kopējās projekta summas.

Pētniecībai un attīstībai (P&A) ir būtiska loma jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībā. Papildus iepriekš minētajām aktivitātēm ir izceļams atbalsts:

- **tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai** - tehniski ekonomiskās priekšizpētes veikšanai un komercializācijas stratēģijas izstrādei;
- **jaunu produktu ieviešanai ražošanā** - eksperimentālu ražošanas iekārtu izgatavošanai vai iegādei ar nolūku izstrādāt un ieviest ražošanā jaunus produktus;
- **kompetences centru programmas ietvaros** - tehniski ekonomisko, eksperimentālo un rūpniecisko pētniecības projektu veikšanai.

Ne mazāk svarīgi - **EM kopš 2020. gada ir nodrošinājusi valsts kapitālsabiedrību P&A kopienas vadību**, kur kopā ar valsts kapitālsabiedrībām un CSP izstrādātas vadlīnijas P&A un inovācijas datu sniegšanai, kā arī vienkāršoti šo anketu jautājumi, lai veicinātu komersantu izpratni par *euroostat* datiem un nodrošinātu ievākto datu kvalitāti. Tāpat nodrošinātas komunikācijas

aktivitātes – publicēti raksti, veikta komunikācija sociālajos tīklos un sagatavots, uzņēmējiem izplatīts video materiāls par P&A nozīmi, nepieciešamību uzņēmumā un datu sniegšanu.

VALSTS ATBALSTA FINANSĒJUMS 2021-2027.GADAM

Eiropas Savienības struktūrfondu 2021-2027. gada plānošanas periodā (turpmāk – ESF jaunais periods) ir plašs atbalsta klāsts uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai.

4. attēls
ES struktūrfondu 2021.-2027.g.indikatīvais sadalījums

Pieejamā finansējuma ietvaros atbalsts iespējkapitāla nozarei ir plānots iespējkapitāla instrumentu veidā, paredzot atbalstu **pirmssēklas līdz izaugsmes iespējkapitāla ieguldījumiem** (tajā skaitā akcelerācija) indikatīvi – 45 milj. EUR (ERAF līdzekļi + valsts budžets) un **sākuma un izaugsmes kapitāla ieguldījumiem** 30 milj. EUR (ERAF līdzekļi + valsts budžets). Vienlaikus ir paredzēta programma MVU dalībai **kapitāla tirgū** ar plānoto finansējumu 1,9 milj. EUR apjomā (ERAF līdzekļi + valsts budžets). Tāpat papildus tiek plānota iniciatīva IPO fonda darbībai – plānots izveidot Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības fondu, kura mērķis būs inovatīvu uzņēmumu finansējuma pieejamības nodrošināšana, veicot ieguldījumus uzņēmumos to tālākai kotācijai Baltijas kapitāla tirgū (plānots, ka sākotnēji tiks piesaistīti valsts budžeta līdzekļi 20 milj. EUR apmērā no Latvijas un Lietuvas puses, kā arī vēlākos soļos paredzēta privātā sektora iesaiste fonda ieguldījumu paplašināšanai).

PRIVĀTĀ SEKTORA ATBALSTS INOVATĪVAS UZŅĒMĒJDARBĪBAS UZSĀKŠANAI UN ATTĪSTĪBAI

Jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībā būtiska loma ir privātajam sektoram, nevalstiskajām organizācijām un nodibinājumiem, kuri veicina jaunu uzņēmumu rašanos, to veiksmīgu attīstību, nodrošina zināšanu un pieredzes pārnesi un sekmē vidi jaunuzņēmumu, investoru un ekosistēmas dalībnieku sadarbībai, kā vietējā tā starptautiskā līmenī.

Pētījums norāda, ka jaunuzņēmumu ekosistēmā darbojas vairāk kā **20 kopienas un nevalstiskās organizācijas**, Startin.LV un 5 citu nozaru asociācijas, to vidū finansētājus pārstāvošās organizācijas, kā LVCA un LatBAN, vairāk nekā 10 koprades telpas.

Startin.LV tika dibināta 2016. gada februārī un savas darbības laikā ir apkopojusi 110 biedrus, kuru vidū ir ne tikai jaunuzņēmumi, bet arī korporatīvie uzņēmumi, juridisko pakalpojumu sniedzēji un citi ekosistēmas pārstāvji un veidotāji.

Lai arī viens no primārajiem Startin.LV darbības mērķiem ir jaunuzņēmumu interešu pārstāvniecība nozares politikas veidošanā, Startin.LV īsteno arī virkni citu aktivitāšu ekosistēmas pilnveidošanai un attīstīšanai. Startin.LV ir nozīmīga loma vietējās ekosistēmās koordinētas darbības un stratēģiskas attīstības veidošanā.

Kopā ar vietējās ekosistēmas sadarbības partneriem Startin.LV organizēta dažādi jaunuzņēmumu vides pasākumi, kā info semināri, pitching sacensības, hakatoni, tiek informēti studenti par prakses iespējām Latvijas jaunuzņēmumos. Startin.LV, sadarbojoties ar EM, arī izglīto un informē sabiedrību par jaunuzņēmumu darbību un nozares iespējām, kā arī vietējās ekosistēmas pieejamo atbalstu jaunuzņēmuma veidošanā un attīstīšanā. Startin.LV aktīvi sadarbojas ne tikai ar vietējās ekosistēmas spēlētājiem, bet arī veido un uztur saikni ar globālo jaunuzņēmumu ekosistēmu, gan esot “european Startup Network” biedram, kur iesaistās jaunuzņēmumu interešu pārstāvniecībā un komunikācijā starp nacionālajām jaunuzņēmumu asociācijām Eiropas līmenī, gan arī uzņemot dažādas ārvalstu delegācijas un iepazīstinot tās ar vietējo ekosistēmu prezentāciju un tīklošanās pasākumos, kā arī pitching sacensību u.c. aktivitāšu laikā.

Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstībā liela nozīme ir nodibinājuma **TechHub Riga** dibināšanai 2012. gadā, kas jaunuzņēmumu ideju autoriem un entuziastiem piedāvā ne tikai pirmās tieši jaunuzņēmumiem paredzētās koprades telpas un iespēju ikdienā strādāt ar līdzīgi domājošiem cilvēkiem, bet arī praktisku atbalstu un industrijas ekspertu konsultācijas jaunuzņēmuma attīstīšanā. Tādējādi TechHub ir Latvijā vecākā un ilgu laiku arī vienīgā jaunuzņēmumu jomai veltītā organizācija, kas ir nodrošinājusi un veicinājusi nozares attīstību Latvijā, tā uzkrājot lielākās zināšanās nozarē par agrīnas stadijas jaunuzņēmumu attīstīšanu.

TechHub kopš tā dibināšanas katra mēneša otrajā ceturtdienā organizē atvērtās tikšanās (meet-up), kas ir bezmaksas pasākums ikvienam interesentam. Katram pasākumam ir sava tēma, kura ietvaros runātāji dalās ar pieredzes stāstiem, kā arī ir brīvais mikrofons ideju prezentēšanai un citiem paziņojumiem. TechHub gada laikā organizē un iesaistās vairāku citu aktivitāšu organizēšanā (līdz pat 200 pasākumiem gadā) gan komūnas biedriem, gan citiem interesentiem, tādējādi veicinot vietējās ekosistēmas sasaisti un zināšanu pārnesi starp jaunuzņēmumiem. Tieši no TechHub ir izauguši vieni no zināmākajiem Latvijas jaunuzņēmumiem – infogr.am, Cobook, Nordigen un Funderful. Tāpat arī TechHub Riga pārstāvji norāda, ka vidēji 60% no visiem Latvijas jaunuzņēmumiem ir izmantojuši komūnas piedāvātās iespējas. TechHub Riga aktivitātēm sociālajā tīklā Facebook seko vairāk nekā 8 700 jaunuzņēmumu nozares interesentu, tādējādi TechHub sasniedz lielāko auditoriju starp visiem vietējās ekosistēmas veidotājiem.

LVCA 2003. gadā nodibināja seši lielākie uzņēmumi, kas darbojas iespējkapitāla nozarē Latvijā – “Baltcap Management Latvia”, “EKO Investors”, “Hanseatic Capital Latvia”, “NCH Advisors INC.”, “Norvēģijas – Latvijas uzņēmējdarbības attīstības fonds” un “Small Enterprise Assistance Funds” -, kā arī “Latvijas Attīstības aģentūra”, lai veicinātu iespējkapitāla nozares attīstību Latvijā. Šobrīd LVCA apvieno 39 organizācijas: lielāko daļu iespējkapitāla nozares dalībnieku Latvijā, to vidū arī vairumu fondus, kas investē Latvijas jaunuzņēmumos, kā akcelerācijas fondus, Commercialization Reactor un Buildit, un starta kapitāla fondus Imprimatur Capital, Expansion Capital, un izaugsmes fondus FlyCap un ZGI Capital.

Kopš 2015. gada LVCA un LatBAN kopīgi īsteno iniciatīvu “**Gada investors**”, kuras mērķis ir veicināt investīciju nozares attīstību Latvijā, godināt un izcelt investorus, darījumu konsultantus,

kā arī nozares atbalstītājus, kuri snieguši nozīmīgu ieguldījumu Latvijas investīciju vides un uzņēmējdarbības attīstībā. .

LatBAN ir dibināta 2014. gada aprīlī un apvieno Latvijas privātos investorus jeb biznesa eņģeļus (vairāk nekā 44 biedri). Biznesa eņģelis ir nozīmīgs atbalsts jaunajiem uzņēmumiem ar strauju izaugsmes potenciālu to agrīnā attīstības stadijā, un biznesa eņģeļa pieredze uzņēmējdarbībā un kontaktu loks dod iespēju atrast projektam īsāko ceļu uz peļņu. LatBAN aktīvi iesaistās jaunuzņēmumu vides veidošanā, gan veicinot finansējuma pieejamību Latvijas jaunuzņēmumiem, gan organizējot meistarklases kā investīciju piesaistē, tā arī investīciju veikšanā. Biznesa eņģeļi ir veiksmīgi uzņēmēji ar brīviem finanšu līdzekļiem, kurus viņi ir gatavi investēt jaunuzņēmumos ar augstu izaugsmes potenciālu (spētu ar savu produktu vai pakalpojumu radīt vismaz 10-kārtīgu multiplikatoru (ieguldījuma atdevi) 7-10 gadu laikā, taču nereti ir gadījumi, kad atdeve ir pat 40 reizes lielāka attiecībā pret ieguldīto naudu). Investori iegulda ne tikai savus finanšu līdzekļus, bet arī pieredzi konkrētā biznesa nozarē un vērtīgus kontaktus. Nereti investora pieredze un kontaktu loks attiecīgajā nozarē vai vidē sniedz lielāku ieguldījumu biznesa idejas attīstībai nekā naudas ieguldījums. Privātie investori ir populārākais finanšu avots jaunajiem uzņēmējiem, kas tikko uzsāk biznesu, jo investori salīdzinājumā ar bankām un iespējkapitāla fondiem ir gatavi uzņemties lielāku risku jau agrīnajā stadijā (kad vēl nav paša produkta, klientu, tirgus daļas), ieguldot savu naudu, laiku u.c. vērtības. Bankas un fondus ierobežo arī dažādas normās kā naudas pārvaldītājiem, bet eņģeļinvestori spēj būt dinamiski savā finanšu u.c. veida atbalsta iesaistē. Bankas un fondi arī nedod jaunuzņēmējiem savus kontaktus un biznesa kompetences.

LatBAN ir vienīgā biznesa eņģeļu organizācija Latvijā, kas apvieno privātos eņģeļinvestorus. LatBAN eksistē, lai palīdzētu biznesa eņģeļiem (privātajiem investoriem) veikt veiksmīgākas investīcijas. Lai tas izdotos, LatBAN:

1. sniedz zināšanas - palīdz kļūt par gudru un veiksmīgu biznesa eņģeli, piedāvājot veiksmīgu investoru un ekspertu vadītas apmācības no A līdz Z.
2. nodrošina jaunuzņēmumu plūsmu - nepārtraukti meklē jaunuzņēmumus, kuri meklē finansējumu un/vai zināšanas biznesa uzsākšanai un/vai attīstībai, kā arī konsultē tos sākuma stadijās un palīdz veicināt jaunu rašanos caur dažādām aktivitātēm ar sadarbības partneriem tehnoloģiju ekosistēmā.
3. samazina riskus un piedāvā daudz vairāk investīciju iespēju – palīdz veidot sindikātus (kopinvestīcijas) ar investoriem un fondiem no Latvijas vai starpvalstu sindikātus, paverot iespējas citiem pieredzējušiem eņģeļinvestoriem investēt.
4. veido vietējās un starpvalstu sadarbības un mijiedarbības – strādā ar vietējās ekosistēmas pārstāvjiem un veido jaunas partnerības ar stratēģiskiem partneriem ārzemēs - citu Eiropas valstu biznesa eņģeļu tīkliem, akseleratoriem un inkubatoriem, biznesa fondiem u.c., lai skautotu jaunus jaunuzņēmumus, stiprinātu Latvijas vārdu investīciju vidē pasaulē, vairotu kopinvestīciju iespējas un zināšanu apmaiņu par tehnoloģiju inovācijām un tirgiem.

Kopumā LatBAN ir konsultējis vairāk nekā 1500 projektus savu investīciju sesiju kontekstā un biedri ir veikuši 200+ investīcijas gandrīz 16 milj. EUR apmērā (nauda tikai no investoriem, kas ir biedrības biedri, neskaitot valsts un kapitālfondu pieejamo finansējumu). Pērn privātie investori ieinvestēja 2.6 milj. EUR.

LATVIJAS JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMAS SVID ANALĪZE

Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmai, tāpat kā jebkurai uzņēmumu darbības nišai ir savas stiprās un vājās puses.

Kā liecina Startin.LV 2022. gada pētījums “Priekšlikumu rīcības plānam “Jaunuzņēmumu ekosistēmas darbības uzlabošana un jaunu jaunuzņēmumu dibināšanas veicināšana 2022.-2024.gadam” un informatīvā semināra organizēšana” nodevums, Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas stiprā puse ir saistīta ar tās spēlētājiem un plašo atbalsta loku gan no valsts, gan privātā

sektora, vienlaikus vērojams, ka, lai turpmāk attīstītu jaunuzņēmumus un veicinātu to biznesa projektu mērogojamību, joprojām aktuāls jautājums ir RIS 3 viedo specializāciju nozaru attīstību, kam pieejamas atbalsta programmas un tiek plānots ieviest atsevišķas ekosistēmu stratēģijas, lai prioritizētu inovācijas un zinātņietilpīgu uzņēmumu veidošanos un attīstību, akciju opciju regulējumu, administratīvā sloga mazināšanu jaunuzņēmumu profesionālajiem investoriem, jauno uzņēmumu apmācības programmām, tīklošanās iespējām, kā arī jaunuzņēmumu ekosistēmas “startup mājas” izveidi. (skat.4.tabulu)

4.tabula

Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas SVID analīze

Stiprās puses:	Vājās puses:
<ul style="list-style-type: none"> ● Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums ● Akciju/opciju regulējums ● Pieejams daudzveidīgs atbalsts ideju attīstīšanai un izstrādei ● EM memorands ar jaunuzņēmumu ekosistēmas pārstāvjiem ● Rīgas pilsētas pašvaldības memorands ar jaunuzņēmumu ekosistēmas pārstāvjiem ● Spēcīgas jaunuzņēmumu ekosistēmu pārstāvošās organizācijas ● Starptautiski nozīmīgi ekosistēmas pasākumi ● Globāli Latvija tiek pozitīvi vērtēta kā jaunuzņēmumiem draudzīga vide; ● Jaunuzņēmumu uzturēšanās atļauja (start-up vīza); ● Liels izaugsmes potenciāls tādas jomās kā robotika, e-komercija, fintech, biotech, kurās Latvijai ir zināšanas, pieredze un cilvēku kapacitāte ● Korporatīvais/privātais sektors un Valsts kapitālsabiedrības arvien biežāk iesaistās jaunuzņēmumu ekosistēmā un meklē efektīvus sadarbības modeļus ● Ir izvedojies būtisks Latvijas jaunuzņēmumu veiksmes stāstu krājums Latvijas tēla popularizēšanai ● Ir viegli dibināt jaunuzņēmumu Latvijā 	<ul style="list-style-type: none"> ● Baltijas valstīs zemākās investīcijas ● Baltijas valstīs zemākais jaunuzņēmumu skaits ● Nav kur investēt (nezinoši jaunuzņēmumi, nerodas jauni jaunuzņēmumi un jaunas idejas) ● Talantu trūkums un iztrūkst atbalsta mehānismi talantu piesaistei un noturēšanai ● Sadrumstalota sadarbība starp ekosistēmu pārstāvošajām organizācijām un valsts iestādēm ● Investīciju apjoms ir mazāks nekā nepieciešams straujākai jaunuzņēmumu izaugsmei tā kā netiek atbalstīta privāto investoru kustības attīstība (piemēram nodokļu iniciatīvas, apmācības, līdzfinansējuma iespējas investoriem, kas uzņemas salīdzinoši lielākus riskus nekā bankas un kapitālfondi). ● Finansējuma trūkums ekosistēmas organizācijām savas darbības ilgtspējīgai veikšanai ● Augsts administratīvais slogs jaunuzņēmumu profesionālajiem investoriem - privātā un iespējkapitāla fondiem, īpaši noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas (turpmāk - AML) jomā ● Biznesa eņģeļu skaits ir zems, īpaši salīdzinājumā ar kaimiņvalstīm ● Datu trūkums par jaunuzņēmumiem un jaunuzņēmumu ekosistēmu
Iespējas:	Draudi:
<ul style="list-style-type: none"> ● RIS 3 specializācija ● Sadarbība starp EM, ALTUM, LIAA, un nozares asociācijām ● Startin.LV datubāzes attīstība ● Īstenot aktivitātes, kas palīdz attīstīties jaunuzņēmumiem visā Latvijā 	<ul style="list-style-type: none"> ● Netiek attīstītas jaunas komandas un jauni jaunuzņēmumi ● Jaunuzņēmumiem nav atbalsta mehānismu, lai piesaistītu jaunus ārvalstu talantus, kā rezultātā jaunuzņēmumi ir spiesti pārcelties uz citu valsti, vai nevar attīstīties

- Īstenot aktivitātes, kas veicina eņģeļinvestoru kopienas attīstīšanos un tās konkurētspēju vismaz Baltijas līmenī, t.sk., privāto eņģeļinvestoru kompetenču un kapacitātes veicināšana caur LatBAN
- Nodokļu atlaižu potenciāls investējošiem investoriem, viņu sindikātiem un jaunuzņēmumiem Attīstīt jaunus finansēšanas modeļus investīcijām jaunuzņēmumos un finansējuma pieejamības nodrošināšanai jaunuzņēmumiem
- Akciju opciju regulējuma izmantošana praksē
- ESF jaunajā periodā pieejamais finansējums MVU
- Ekosistēmas briedums - tikai attīstīti tirgus spēlētāji var atbalstīt jaunuzņēmumu darbības mērogojamību, attiecīgu atdevi sniedzot tautsaimniecības rādītājos
- Administratīvā sloga jaunuzņēmumu profesionālajiem investoriem - privātā un iespējkapitāla fondiem, it sevišķi AML jomā - samazināšana
- Valsts kapitālsabiedrību iesaiste jaunuzņēmumu izveidē un to izmantošanā savas darbības efektivizēšanai
- Apmācību programmas uzņēmēju prasmju attīstībai
- “Startup mājas” koncepta īstenošana, tādējādi veicinot jaunuzņēmumu ekosistēmas tālāku attīstību
- Latvijas jaunuzņēmumu tēla atpazīstamības veicināšana globālā līmenī
- Starptautiski atpazīstamu pasākumu organizēšana vismaz Baltijas un Ziemeļeiropas / Rietumeiropas reģionā, kas vērsti augsti kvalificētu profesionāļu un starptautisku investoru piesaisti Latvijas jaunuzņēmumos
- Valsts un jaunuzņēmumu ekosistēmas līmenī trūkst vienotas vīzijas, kas veidotu politiku, kas palīdz attīstīties jauniem, veiksmīgiem jaunuzņēmumiem, trūkst specializācijas un vienotas politikas, kas veicinātu jaunuzņēmumu un investīciju vides attīstību dažādās vertikālēs
- Globalizācijas procesi – Latvijas jaunuzņēmumiem ir arvien vairāk iespēju dibināt uzņēmumus un piesaistīt finansējumu ārzemēs, kas nozīmē, ka pastāv risks, ka Latvija zaudēs arvien vairāk daudzsološu jaunuzņēmumu
- Riski, kas saistīti ar augsti kvalificēta darbaspēka un investīciju pieejamību, dēļ starptautiski vērstajiem pretpasākumiem Krievijas agresijas pret Ukrainu mazināšanai, t.sk., uzturēšanās atļauju piešķiršanas ierobežojumus noteikšana
- Valsts sektora digitalizācijas pakāpe, lai nodrošinātu ārvalstu talantu un uzņēmēju ātru un ērtu piesaisti un uzņēmējdarbības vadīšana attālināti, piemēram, vienkāršas bankas kontu atvēršanas procedūras u.tml.

LATVIJAS JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMA GLOBĀLI

Jaunuzņēmumu ekosistēmai atpazīstamība globāli ir nozīmīga lai popularizētu jaunuzņēmumus un Latviju kā uzņēmējdarbību atbalstošu vidi un lai piesaistītu sadarbības partnerus, investīcijas un veicinātu turpmāku ekosistēmas attīstību.

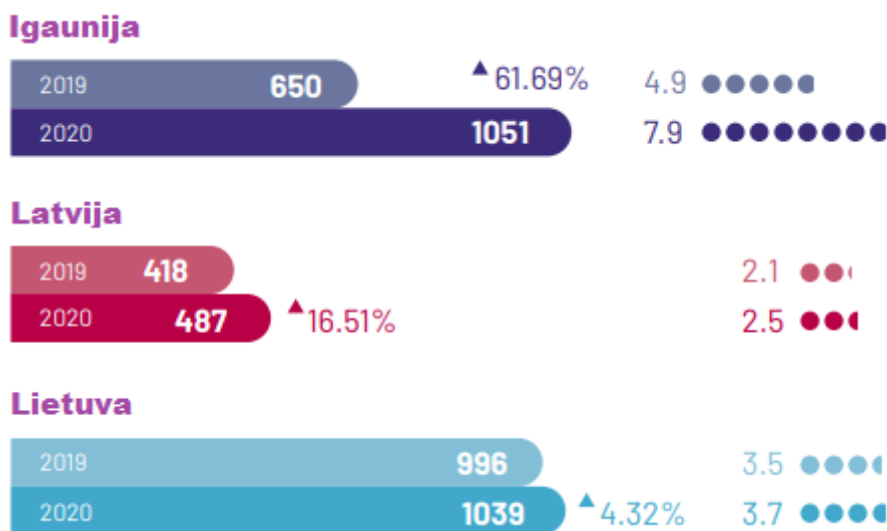
Baltijas līmenī jaunuzņēmumu ekosistēmas apskatu veido “Startup Wise Guys” akselerators un Eiropas digitālo inovāciju un uzņēmējdarbības izglītības organizācija “EIT Digital”. Baltijas jaunuzņēmumu vides pārskats (*Baltic Startup Scene Report*) sniedz kopēju skatījumu uz Igaunijas, Latvijas un Lietuvas jaunuzņēmumu ekosistēmu, apskatot to 5 šķautnēs – jaunuzņēmumu investīciju dati Baltijā, šī reģiona salīdzinājums ar Centrāleiropu, Austrumeiropu un Ziemeļvalstīm, jaunuzņēmumu vides pārskats, 150 ievērojamāko Baltijas jaunuzņēmumu saraksts, kā arī apskats par to, kā pandēmija ietekmējusi jaunuzņēmumu darba ikdienu, investīciju vidi un skatu nākotnē. Pārskatā ir sniegta informācija par investīcijām par 2020. gada 1. pusgadu.

Baltijas jaunuzņēmumu vides pārskats atklāj, ka Latvijai salīdzinājumā ar Baltijas valstīm ir viszemākie investīciju rādītāji. Piesaistīto investīciju apmēros dominē Igaunija, savukārt Lietuva ir spējusi saglabāt labu izaugsmes tempu un ir spējusi sasniegt investīciju pieaugumu 2020. gada 1. pusgadā salīdzinājumā ar 2019. gada atbilstošo periodu.¹³ Latvijas jaunuzņēmumi visvairāk darbojas ilgtspējas un medicīnas tehnoloģiju jomā, kā arī robotikas un ierīču ražošanā, Igaunijas uzņēmumi dominē B2B un SAAS sektorā, kibernetikas jomā, savukārt Lietuvas jaunuzņēmumi darbojas finanšu tehnoloģiju vertikālē un transporta, mobilitātes un loģistikas nozarēs.

Laika periodā no 2019. gada jūlija līdz 2020. gada jūlijam, Latvijā jaunuzņēmumu skaits pieauga par 16,51% - apsteidzot izaugsmi Lietuvā, bet vēl ievērojami iepaliekot no Igaunijas straujā progresa.¹⁴

5.attēls

Jaunuzņēmumu skaits Baltijas valstīs un uz 10 000 iedzīvotājiem

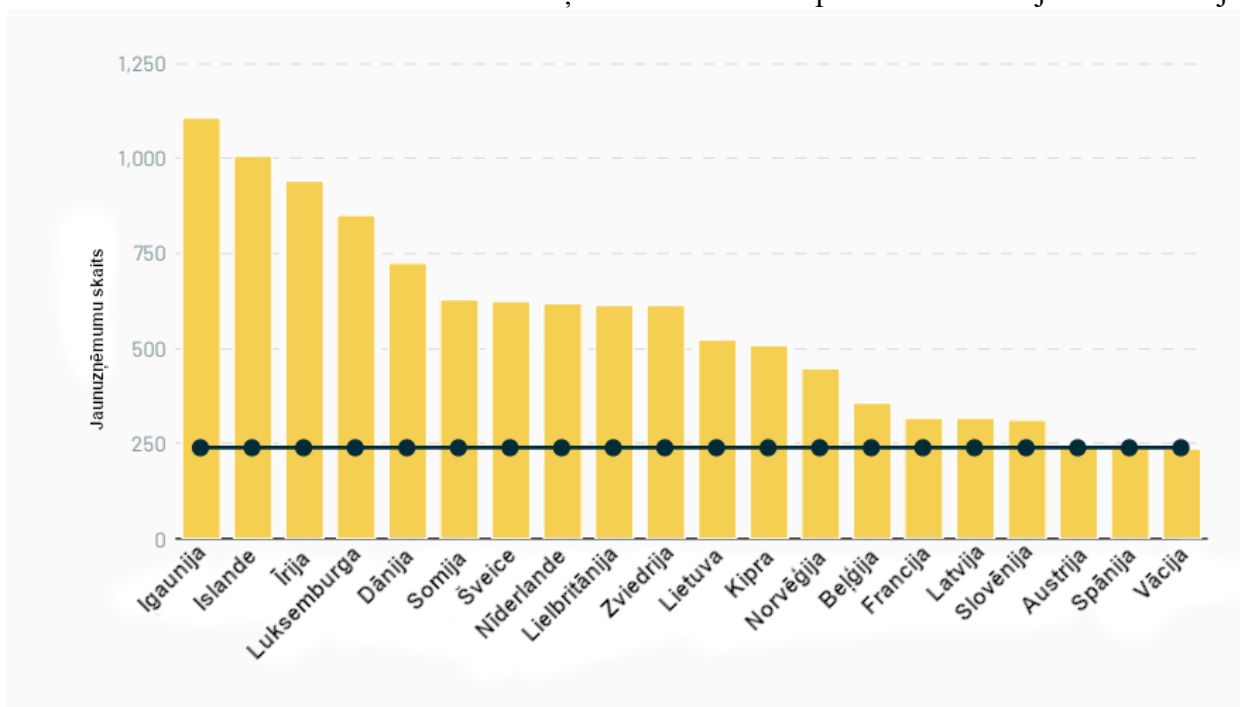
2021. gadā, Latvija no 40 Eiropas valstīm ierindojās 16. vietā pēc jaunuzņēmumu skaita uz miljonu iedzīvotāju. Lietuva šajā sarakstā bija 11. vietā bet Igaunija - 1. vietā.¹⁵

¹³ Startup Wise Guys & EIT Digital, Baltic Startup Scene 2019/2020, 2020

¹⁴ Baltic Startup Scene Report 2019/2020, 6. lpp.

¹⁵ State of European Tech 2021, 77. lpp.

Jaunuzņēmumu skaits Eiropas valstīs uz miljonu iedzīvotāju

Jaunuzņēmumu izaugsmei Baltijas valstīs ir dažādi iemesli. Saskaņā ar jaunāko Heritage Foundation publikāciju “Ekonomiskās brīvības indekss 2022”, Igaunija ir ierindota 7. vietā, Lietuva 17. vietā un Latvija 18. vietā no 177 valstīm ekonomiskās brīvības ziņā.

Organizācija European Innovation Scoreboard Baltijas valstu vērtējumu inovāciju ziņā nav mainījuši, salīdzinot ar iepriekšējo periodu. Lietuva un Latvija joprojām tiek klasificētas kā mēreni novatori. Inovācijām labvēlīga vide ir viena no spēcīgākajām inovācijas dimensijām gan Latvijā, gan Lietuvā, un tas ir galvenais faktors, kas veicina ilgstošu abu valstu inovācijas ekosistēmas izagusmi.¹⁶

Draugiem Group varētu uzskatīt par Latvijas jaunuzņēmumu spēkstaciju, jo laika gaitā tajā ir veidojušās vairāk kā 20 iekšējās iniciatīvas, kas attīstījušās par atsevišķiem jaunuzņēmumiem, piemēram, Printful, Mapon un DeskTime. Printful tika izveidots īpašā apakšuzņēmumā ar nosaukumu “Idea Bits”. Printful tagad ir uzsācis līdzīgu starta ideju iniciatīvu ar nosaukumu Printful Bits.¹⁷

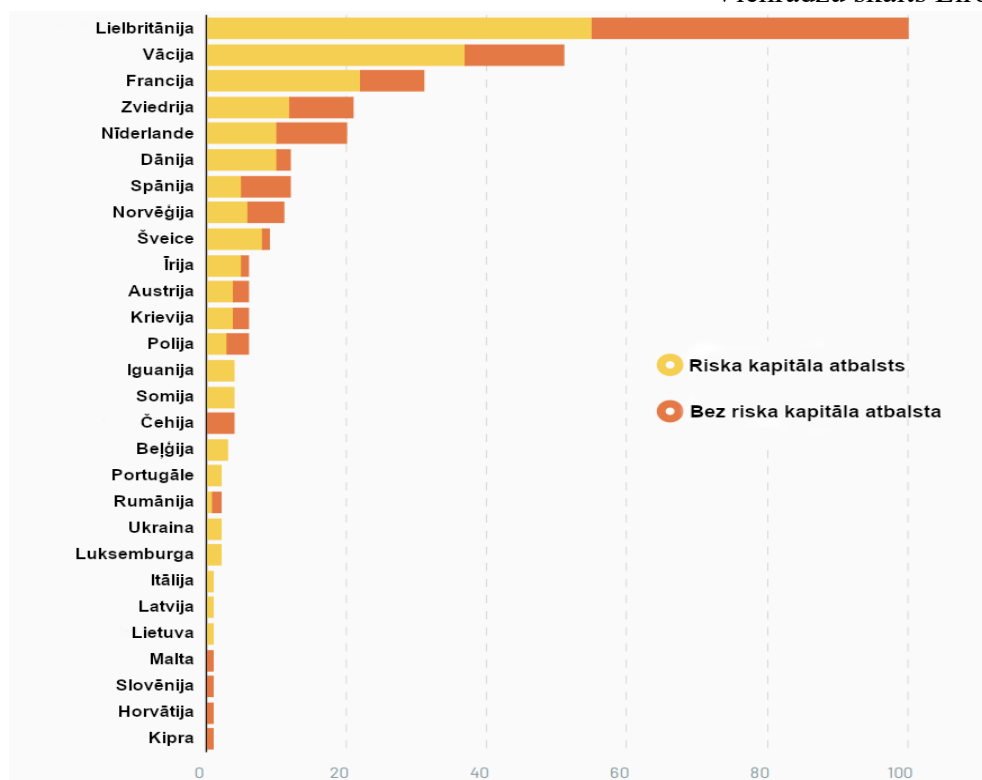
Šobrīd Eiropā vienradži ir radušies 28 dažādās valstīs. 2021. gada beigās Latvija un Kipra bija jaunākie papildinājumi šim sarakstam. Printful sasniedza vienradža statusu 2021. gada maijā pēc 124,64 milj. EUR pieauguma, bet Nexters Group pārsniedza to pašu etalonu gada sākumā ar 1,82 mljrd. EUR SPAC darījumu.¹⁸

¹⁶ Baltic Startup Scene Report 2019/2020, 41. lpp

¹⁷ Baltic Startup Scene Report 2019/2020, 42. lpp

¹⁸ State of European Tech 2021, 41. lpp

Vienradžu skaits Eiropas valstīs

GLOBĀLAIS JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMAS INDEKSS

Starptautiskās izpētes kartējuma pētniecības centrs StartupBlink veido globālo jaunuzņēmumu ekosistēmas indeksu, kura kopējo vērtējumu veido kvantitātes, kvalitātes un kopējās uzņēmējdarbības vides vērtējumu kopsumma. Kvantitatīvo vērtējumu veido jaunuzņēmumu, koprades telpu, akseleratoru un ar jaunuzņēmumiem saistīto tīklošanās pasākumu (*meetups*) skaits. Kvalitatīvo vērtējumu veido kopējais investīciju apjoms jaunuzņēmumu ekosistēmā, nodarbināto skaits, vienradžu (viena miljarda ASV dolāru vērts jaunuzņēmums), pilnīgās pārdošanas darījumu (*exit*) un pantionu organizāciju skaits,¹⁹ globālas nozīmes jaunuzņēmumu pasākumu skaits, globālas nozīmes jaunuzņēmumu ietekmētāju skaits, starptautisko uzņēmumu filiāļu skaits, starptautisko tehnoloģiju uzņēmumu filiāļu un P&A centru skaits. Vērtējot uzņēmējdarbības vidi, tiek vērtēti parametri valsts līmenī, ņemot vērā ka valsts infrastruktūra, politika un tiesiskais regulējums ietekmē visu valsti. Šajā sadaļā tiek vērtēti tādi rādītāji, kā uzņēmējdarbības veikšanas un uzsākšanas process, interneta ātrums, digitālā brīvība, investīcijas pētniecībā un attīstībā, dažādu tehnoloģisko pakalpojumu pieejamība, patentu skaits uz iedzīvotāju un sabiedrības angļu valodas zināšanas līmenis.

StartupBlink 2021.gada indeksa augšgalā ir ierindojušās ASV, Lielbritānija, Izraēla, Kanāda un Vācija, kuras, salīdzinot ar pagājušo gadu, ir palikušas nemainīgas līderes. ASV dominē indeksa vērtējumu ar augstajiem kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem rādītājiem.

¹⁹ Pantenu organizācijas ir organizācijas, kas vairs nav jaunuzņēmumi, bet tiem ir būtiska ietekme uz jaunuzņēmumu attīstību, tā piemēram Microsoft, Netflix, SpaceX. StartupBlink šajā rādītāja ieskaita arī Igaunijas e-rezidences programmu.

5.tabula
StartupBlink indekss

Vieta	Valsts	Izmaiņas (pret 2021)	Kvantitatīvais vērtējums	Kvalitatīvais vērtējums	Biznesa vērtējums	Kopējais vērtējums
1	ASV	–	27.56	164.15	3.66	195.37
2	Lielbritānija	–	12.66	36.10	3.79	52.55
3	Izraēla	–	7.09	34.82	3.15	45.06
4	Kanāda	–	9.40	22.35	3.51	35.26
5	Zviedrija	+1	4.67	20.03	3.80	28.50
6	Vācija	-1	4.96	16.84	3.54	25.33
7	Singapūra	+3	3.98	17.18	2.24	23.41
8	Austrālija	+1	5.95	12.86	3.64	22.45
9	Francija	+3	4.82	12.77	3.40	20.99
10	Ķīna	-3	1.97	16.04	2.65	20.66

Latvija StartupBlink 2022. gada indeksā ir novērtēta 43. vietā no 100 vietām, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu zaudējot 1 pozīciju. Galvenais iemesls pozīciju kritumam ir fragmentēta jaunuzņēmumu ekosistēma, kurai **pietrūkst savstarpējas sadarbības un nepietiekama atjaunota publiskā informācija par ekosistēmu.** Būtiski ir atzīmēt, ka 2021. gada indeksā netiek ņemts vērā **Latvijas 2021. gadā vienradžu statusa ieguvušais Printful.** Igaunija un Lietuva šajā indeksā tiek vērtēta attiecīgi 13. un 16. vietā.

Ja indeksā iekļautās valstis vērtē Eiropas Savienības ietvaros, **Latvija ieņem 20. vietu,** apsteidzot arī Horvātiju, Slovēnijas un Ungārijas ekosistēmas.

6.tabula
StartupBlink indekss Eiropas Savienības ietvaros

Vieta	Valsts	Izmaiņas (pret 2021)	Kvantitatīvais vērtējums	Kvalitatīvais vērtējums	Biznesa vērtējums	Kopējais vērtējums
6	Vācija	–1	4.96	16.84	3.54	25.33
5	Zviedrija	+1	4.67	20.03	3.80	28.50
11	Nīderlande	–	4.42	12.71	3.38	20.50
9	Francija	+3	4.82	12.77	3.40	20.99
13	Igaunija	–	4.14	10.77	3.34	18.24
14	Somija	–	3.99	10.18	3.68	17.85
16	Spānija	–1	5.71	6.07	2.71	14.48
17	Lietuva	–1	4.07	7.00	3.13	14.19
15	Īrija	+3	3.88	8.54	3.49	15.91

18	Dānija	+4	3.06	7.45	3.69	14.19
22	Beļģija	+1	2.71	5.29	2.80	10.80
28	Portugāle	-1	2.20	4.08	3.11	9.39
23	Austrija	+5	2.46	4.50	3.26	10.22
31	Itālija	-2	2.56	2.49	3.04	8.09
33	Polija	-3	1.86	2.31	3.02	7.18
32	Čehija	-	1.33	3.61	3.15	8.09
36	Bulgārija	-1	2.15	1.21	2.60	5.96
45	Horvātija	-8	1.30	0.97	2.85	5.12
39	Rumānija	+2	1.09	1.60	2.76	5.45
43	Latvija	-1	1.68	0.63	3.07	5.38
40	Luksembur ga	+3	1.42	1.98	2.05	5.45
47	Slovēnija	-1	1.28	0.92	2.68	4.87
51	Ungārija	-2	1.20	0.62	2.48	4.30
48	Grieķija	+6	1.04	1.39	2.40	4.83
58	Slovākija	-2	0.69	0.30	1.46	2.50
55	Kipra	+2	0.83	0.58	1.91	3.31
59	Malta	+1	0.73	0.28	1.25	2.26

Izvērtējot indeksu, kopumā ir secināms, ka **Latvijai** ir potenciāls un iespējas attīstīt ekosistēmu un veicināt tās globālo atpazīstamību, bet ir **nepieciešams darbs pie ekosistēmas sadarbības veicināšanas, pieejamās publiskās informācijas uzlabošanas un aktualizēšanas, un aktīvākas ekosistēmas popularizēšanas.**

GLOBĀLAIS JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMAS PĀRSKATS

Arī inovācijas politikas konsultatīvais un pētniecības uzņēmums *Startup Genome* un pasaules vadošā inovatīvās uzņēmējdarbības ekosistēma *The Global Entrepreneurship Network* apkopo visaptverošu **Globālo jaunuzņēmumu ekosistēmas 2021. gada pārskatu** (The Global Startup Ecosystem Report GSER 2021), iekļaujot 140 ekosistēmas un atspoguļojot TOP 40 attīstītākās globālās jaunuzņēmumu ekosistēmas un TOP 100 uzlecošās ekosistēmas. Uzlecošo un jauno ekosistēmu izvērtējumu veido vairāk kā simts rādītāji, kas ietekmē ekosistēmas attīstību un jaunuzņēmumu darbību, kas klasificēti 4 galvenajos rādītājos:

- **finansējuma pieejamība** (pieejamība finansējumam agrīnās stadijās);
- **talanti un pieredze** (iespējas agrīnās stadijas jaunuzņēmumiem piesaistīt talantus, tajā skaitā pieejamie talanti tehnoloģiju jomā, izmaksas, studentu skaits dzīvības zinātņu nozarēs, kā arī mērogojamības pieredze);
- **darbības rezultāti** (ekosistēmas vērtība, ieskaitot kopējos pārdošanas darījumus un jaunuzņēmumu vērtību un kopējo izaugsmi)

- **tirgus apguve** (agrīnās stadijas jaunuzņēmumu piekļuvi tirgum un klientiem, kas veicina jaunuzņēmumu mērogojamību, tajā skaitā globāli vadošie uzņēmumi).²⁰

Latvija šajā Globālajā jaunuzņēmumu ekosistēmas 2021. gada atskatā nav iekļuvusi. Tajā pašā laikā tiek vērtēts, ka Eiropa ir vadošais kontinents jaunās ekosistēmas attīstībā. Baltijas kaimiņvalstis ir iekļuvušas TOP 100 jauno ekosistēmu vērtējumā. **Igaunija ir augsti novērtēta 6. vietā**, īpaši novērtējot Igaunijas ekosistēmas pieejamību finansējumam un tirgus apguves spēju. **Savukārt Lietuva novērtēta 21-30. vietā** ar salīdzinoši augstiem rādītājiem finansējuma pieejamības vērtējumā.

²⁰ Startup Genome LLC, Global Startup Ecosystem Report 2020

LATVIJAS JAUNUZŅĒMUMU EKOSISTĒMAS STRATĒGIJA 2022-2025

Stratēģijas mērķis ir veicināt jaunuzņēmumu nozares ekonomisko attīstību un ārvalstu investīciju piesaisti jaunuzņēmumiem, kā arī investoru kustības attīstību Latvijā, finansējumu ekosistēmas attīstībai, kā arī veicināt spēcīgu un vienotu ekosistēmas attīstību.

Sadarbībā ar jaunuzņēmumu ekosistēmas dalībniekiem ir izstrādāti tuvāko gadu **mērķi, izrietošās prioritātes mērķu sasniegšanai, īstenojamie uzdevumi un aktivitātes un rezultatīvie rādītāji** Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas izaugsmes veicināšanai.

7.tabula

Izvirzītie mērķi un galvenie sasniedzamie rezultatīvie rādītāji (2022-2025)

Mērķis	Sasniedzamais rezultāts 2025
Veicināt investīciju piesaisti jaunuzņēmumos	+300 milj. EUR
Nodarbināto skaits jaunuzņēmumos	+1500

Lai sasniegtu izvirzītos divus mērķus tiek definēti šādi galvenie rīcības virzieni:

1. palielināt konkurētspējīgu jaunuzņēmumu skaitu Latvijā;
2. palielināt jaunuzņēmumu piesaistīto investīciju apjomu;
3. nodrošināt Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas sadarbību, atpazīstamību un ilgtspēju

Budžets aktivitātēm:

EM jaunuzņēmumu ekosistēmas aktivitātēm no 2023. – 2025. gadam ir pieprasījusi 1,2 milj. EUR, sniedzot atbalstu jaunuzņēmumu ekosistēmas organizācijām kopējās stratēģijas realizācijai.

Plānots, ka šis ieguldījums jaunuzņēmumu ekosistēmā katru gadu:

- piesaistīs 100 milj. EUR lielas investīcijas Latvijas jaunuzņēmumos;
- veicinās vismaz 100 jaunuzņēmumu izveidi;
- radīs vismaz 500 jaunas darbavietas;
- apmācīs vismaz 100 investorus, no kuriem piesaistīs vismaz 50;
- nodrošinās vismaz 6 jaunuzņēmumu ekosistēmas kopienas pasākumus norisi.

Stratēģiju plānots pārskatīt un pēc nepieciešamības atjaunot reizi gadā, lai nodrošinātu kopēji definētos sasniedzamos rezultātus. Līdz ar to ik gadu tiks veikts monitorings par stratēģijā 1. pielikumā noteikto aktivitāšu īstenošanu.

1.pielikums

Jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstības stratēģija 2022 – 2025

1. Palielināt konkurētspējīgu jaunuzņēmumu skaitu Latvijā

Prioritārie pasākumi	Uzdevumi mērķu sasniegšanai	Aktivitātes	Atbildīgie	Rezultatīvais rādītājs
1.1. Jaunuzņēmumu izaugsmes un attīstības veicināšana	1.1.1. Finansējuma pieejamības uzlabošana	1.1.1.1. Veicināt korporatīvās sadarbības starp valsts kapitālsabiedrībām un jaunuzņēmumiem - veicināt valsts kapitālsabiedrību zināšanas par ieguldījumiem jaunuzņēmumos, kā arī to iegādi kā veidu kā veicināt inovācijas valsts kapitālsabiedrībās	LVCA, visi ekosistēmas dalībnieki	Jaunuzņēmumu skaits gadā +100
		1.1.1.2. Īstenot ikmēneša investīciju sesijas jaunuzņēmumiem biznesa ideju prezentēšanai	LatBAN, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.1.1.3. Nodrošināt esošo fondu darbību iespējkapitāla pieejamībai, pagarinot termiņus esošo fondu darbībai	ALTUM	Piesaistīto investīciju apjoms vismaz 1,4 - 3 milj. EUR gadā
		1.1.1.4. Izstrādāt Baltijas MVU kapitāla fondu 2021.-2027.gada ietvaros plānošanas perioda ietvaros	ALTUM	
		1.1.1.5. Turpināt atbalstu uzņēmumu kotācijai biržā jaunā ESF perioda ietvaros	EM	Jaunuzņēmumu eksporta pieaugums gadā +50%
		1.1.1.6. Nodrošināt MVU inovatīvas uzņēmējdarbības atbalsta programmu, izstrādājot 2021.-2027.gada ietvaros, kas paredz: <ul style="list-style-type: none"> - Biznesa inkubatoru pakalpojumus; - Sadarbību ar zinātnisko sektoru; - atbalstu augsti kvalificētu darbinieku piesaistei Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likuma ietvaros; - Inovāciju vaučeru pieejamību 	LIAA, EM	
		1.1.1.7. Nodrošināt atbalstu jaunuzņēmumiem Tehnoloģiskā biznesa centra uzsaukumu ietvaros	LIAA	Piesaistītais apjoms no pensiju fondu pārvaldniekiem 20+ milj. EUR
		1.1.1.8. Nodrošināt atbalstu jaunuzņēmumu izaugsmei ar finanšu instrumentu atbalstu – Produktivitātes aizdevumi	ALTUM, EM	
		1.1.1.9. Izveidot valsts kapitālsabiedrības akcelatoru un īstenot tā programmu	LVCA	
		1.1.1.10. Izvērtēt kopinvestīciju fonda izveidei līdzīgi Lietuvas CoInvest piemēram	LatBAN	
		1.1.1.11. Izvērtēt iespēju ieviest projektu priekšfinansējumu atbalsta programmās jaunuzņēmumiem vai to pārstāvošajām organizācijām, ja attiecas	RTU, Startin.LV, EM	
	1.1.2. Ārzemju jaunuzņēmumu dibinātāju	1.1.2.1. Nodrošināt konsultācijas ārzemju jaunuzņēmumiem relokācijas kontekstā	LIAA, Startin.LV, visi ekosistēmas dalībnieki	

	mērķtiecīga un stratēģiska piesaiste uz Latviju, un viņu efektīva integrācija vietējā jaunuzņēmumu ekosistēmā			
	1.1.3. Esošā normatīvā regulējuma pilnveidošana ar mērķi veicināt jaunuzņēmumu rašanos	1.1.3.1. Izvērtēt un sagatavot priekšlikumus LR normatīvajos aktos, kas paredz nodrošināt, ka mazos, ātri augošos uzņēmumos to dalībniekam ir tiesības ieņemt gan valdes, gan padomes locekļa amatu, lai veicinātu lielākas investīcijas Latvijā reģistrētiem uzņēmumiem	EM, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.1.3.2. Identificēt administratīvo slogu saturošas prasības, ar mērķi mazināt administratīvo slogu jaunuzņēmumiem un investoriem atbalsta programmu apgūšanā, t.sk., mazināt birokrātisko slogu, integrējot valsts iestādēs pieejamo informāciju un atvieglot maksājumu pieprasījumu procesu	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.1.3.3. Pārskatīt nodokļu atlaides investoru ieguldījumiem, līdzīgi Lielbritānijas, Lietuvas vai Izraēlas praksei: kapitāla pieauguma nodokļa atvieglojumu par 80% no ieguldījuma, sākot no 100 000 EUR investīcijām vai 80% nodokļu atlaidi investējošajam uzņēmumam/sindikātam vai investoram vai 100% nodokļu atlaidi investoram un ieinvestētajam jaunuzņēmumam pirmajiem 3 darbības gadiem.	LatBAN, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.1.3.4. Atkārtoti palielināt valsts fondēto pensiju likumā noteikto limitu ieguldījumiem iespējkapitāla fondos, veicot grozījumus Valsts Fondēto pensiju likumā 12 panta 2.daļas 7.1. punktā, palielinot līdz 20%, un 7.2. punktā, palielinot līdz 30%.	LVCA, EM	
1.2. Biznesa līderības attīstība	1.2.1.Konsekvents, aktualitātēs pamatots un ekosistēmā koordinēts izglītojošo pasākumu un semināru ciklu kopums, mentorings jaunuzņēmumu biznesa attīstībai, iesaistot labākos vietējos un ārzemju ekspertus	1.2.1.1. Īstenot pasākumus jaunu komandu radīšanai (hakatoni, darbnīcas, tai skaitā Deep Tech Atelier, City2Sea ietvaros)	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.2.1.2. Īstenot apmācību ciklus jaunuzņēmumiem	Visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.2.1.3. Īstenot mentoru programmu jaunuzņēmumiem	TechHub, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.2.1.4. Organizēt meistarklases biznesa līderu sagatavošanai zinātnietilpīgu jaunuzņēmumu dibināšanai RIS3 jomās un meistarklases produktu un pakalpojumu pārdošanai praktisku zināšanu apgūšanai digitālajā marketingā un e-komercijā	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	

		1.2.1.5. Īstenot aktivitātes, kas paredz ārvalstu lektoru meistarklases jaunuzņēmumiem ar mērķi tikties un tīkloties ar nozares ekspertiem un investoriem	TechHub, visi ekosistēmas dalībnieki	
	1.2.2. Mērķtiecīgs aktivitāšu kopums, kas nodrošina jaunu biznesa ideju attīstību un talantu piesaisti	1.2.1.1. Organizēt hakatonus ar mērķi demonstrēt jaunuzņēmumu vidi	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.2.1.2. Organizēt informatīvos pasākumus un karjeras izstādes sabiedrībai par jaunuzņēmumu ekosistēmu	LIAA, universitātes, visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.2.1.3. Organizēt "Student Challenge" un līdzīga veida studentu apmācību ciklus ar mērķi ir veicināt studentu uzņēmējdarbības prasmes	TechChill, universitātes, visi ekosistēmas dalībnieki	
1.3.Ārzemju talanta piesaistes veicināšana	1.3.1. Atbalsts diasporas pārstāvjiem, lai atgrieztos un integrētos Latvijā	1.3.1.1. Organizēt atbalsta aktivitātes, lai veicinātu ārzemju latviešu atgriešanos un integrāciju Latvijā (LIAA darba grupa ar galvenajām Latvijas diasporas organizācijām)	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
	1.3.2. Imigrācijas birokrātiska sloga samazināšana un atvieglošana jaunuzņēmumu darbiniekiem	1.3.2.1. Atvieglot augsti kvalificēta darbaspēka ieviešanu, nosakot ātro darba vīzas procesu visiem ieobraucējiem, kuriem ir darba līgums ar algu, lielāku par 2500 EUR bruto	Visi ekosistēmas dalībnieki	
		1.3.2.2. Izstrādāt un iesniegt atbildīgajai institūcijai priekšlikumus, lai uzlabotu izskatīšanas un iesniegšanas kārtību, procesu, un klienta pieredzi kopumā termiņuzturēšanās atļauju saņemšanai. Attiektos gan uz darbinieku termiņuzturēšanās atļaujām, gan jaunuzņēmumu dibinātāju termiņuzturēšanās atļaujām	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
1.3.3. Informatīvie pasākumu organizēšana par Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmu ārvalstīs	1.3.3.1. Organizēt karjeras izstādes, informatīvos seminārus ārzemēs, it īpaši ar fokusu uz profesijām, kuras ir augsti pieprasītas Latvija	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki		

2. Palielināt jaunuzņēmumu piesaistīto investīciju apjomu

Prioritārie pasākumi	Uzdevumi mērķu sasniegšanai	Aktivitātes	Atbildīgie	Rezultatīvais rādītājs
2.1. Latvijas biznesa eņģeļu un investoru kvalifikācijas celšana	2.1.1. Informatīvo un izglītojošo pasākumu organizēšana potenciālajiem biznesa eņģeļiem, t.sk., 1:1 individuālais mentorings, u.c. kvalifikācijas	2.1.1.1. Īstenot praktiskās apmācības iespējkapitāla investoriem	LVCA, visi ekosistēmas dalībnieki	Jaunuzņēmumu investīciju apjoma gada pieaugums +15%.
		2.1.1.2. Organizēt investoru apmācības, sekmējot privāto eņģeļu attīstību un zināšanu kapacitāti, nodrošinot apmācības vietējā un starptautiskā līmenī, piesaistot augsti kvalificētus profesionāļus	LatBAN, visi ekosistēmas dalībnieki	
		2.1.1.3. Identificēt un veikt nepieciešamās aktivitātes, kas vērstas uz atbildīgo valsts institūciju, piemēram, Valsts ieņēmumu dienesta,	Visi ekosistēmas dalībnieki	

	celšanas pasākumi esošajiem un topošajiem biznesa eņģeļiem ar brīviem finanšu līdzekļiem	Iepirkumu uzraudzības biroja, Konkurences padomes u.c. izpratnes veicināšanu par inovācijām un sadarbību ar jaunuzņēmumiem		50 jauni, investīcijās kvalificēti eņģeļinvestori gadā
2.2. Sadarbības stiprināšana starp vietējiem un ārvalstu investoriem	2.2.1. Strukturētu tīklošanās pasākumu organizēšana vietējiem un ārvalstu investoriem ar mērķi piesaistīt vairāk investīcijas Latvijai un veidot vairāk vietējos un starptautiskus sindikātus	2.2.1.1. Organizēt ārvalstu investoru darba vīzītes uz Latviju, lai iepazītos ar vietējo ekosistēmu un jaunuzņēmumiem un informētu par investīciju iespējām Latvijas iespējkapitāla fondos un to portfeļu uzņēmumos (dažādas komunikācijas kampaņas, pasākumi, vebināri, roadshows, video materiāli un citas aktivitātes)	LatBAN, LVCA LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
		2.2.1.2. Organizēt pieredzes apmaiņas un tīklošanās pasākumus investoriem, dalība starptautiskās investoru un jaunuzņēmumu konferencēs, investīciju objektu prezentēšana u.tml. Dalība Baltijas reģionam svarīgās konferencēs - TechChill, Latitude59, Arctic 15, Business Angel Camp, EMERGE, EBAN Congress, TechBBQ, Startup Day Latvija, WebSummit, Slush	Visi ekosistēmas dalībnieki	

3. Nodrošināt Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas sadarbību, atpazīstamību un ilgtspēju

Prioritārie pasākumi	Uzdevumi mērķu sasniegšanai	Aktivitātes	Atbildīgie	Rezultatīvais rādītājs
3.1. Ekosistēmas vienota pieeja jaunuzņēmumu attīstības nodrošināšanai	3.1.1. Stratēģijas pārskatīšana, precizēšana vai papildināšana vienu reizi ceturksnī, lai tā vienmēr ir balstīta aktuālajos datos	3.1.1.1. Organizēt jaunuzņēmumu ekosistēmas pārstāvju tikšanās reizi ceturksnī un apzināt stratēģijas īstenošanas progresu un identificēt ekosistēmas pārstāvju priekšlikumus jaunām aktivitātēm, ja tādas ir, un vienoties par to iekļaušanu un īstenošanu stratēģijas ietvaros	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	Jaunuzņēmumu ekosistēmas darbs – nobīde no plānotajām aktivitātēm ne vairāk kā 10% <i>(atkarīgs no privātā un publiskā budžeta kapacitātes)</i>
	3.1.2. Jaunuzņēmumu datu vākšana un to attīstības analīze	3.1.2.1. Nodrošināt statistikas/ datu apkopošanu un uzturēšanu par jaunuzņēmumiem, t.sk., nodrošināt šādus datus: <ul style="list-style-type: none"> jaunuzņēmumu piesaistītās privātās investīcijas, galvenās pārstāvētās darbības nozares, darbinieku skaits, vidējā darbinieku alga, vidējais apgrozījums un samaksātie nodokļi valsts budžetā; datubāzē jauniekļauto jaunuzņēmumu skaits un apkopojums par tiem; dati par Latvijas jaunuzņēmumu eksportēto pakalpojumu/produkcijas rādītājiem 	Startin.LV, LIAA	

		<p>3.1.2.2. Nodrošināt jaunuzņēmumu atbalsta likuma monitoringu, veicot atbalsta administrēšanu un pēcuzaudzību, t.sk., apsekojot šādu informāciju par atbalstu guvušo jaunuzņēmumu attīstības rādītājiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tirgus noieta raksturojums (vietējais vai ārvalstu; tirgus un pārdošanas apjoms skaitliski un naudas izteiksmē; attīstības perspektīvas); • peļņas un apgrozījuma rādītāji par projektu, papildus norādot jaunuzņēmuma kopējos darbības rādītājus; • piesaistītās vietējās un ārvalstu investīcijas, norādot ieguldījuma apjomu un valsti; • darbinieku skaits, bruto darba atalgojuma izmaiņas, samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis un valsts obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas. 	LIAA	
3.2. Latvijas tēla kā jaunuzņēmumiem labvēlīgas vides popularizēšana	3.2.1. Informatīvo un pieredzes apmaiņas pasākumu organizēšana nozares pārstāvjiem ar ārvalstu ekspertiem ekosistēmas attīstības nodrošināšanai	3.2.1.1. Organizēt jaunuzņēmumu ekosistēmas informatīvos un tīklošanās pasākumus ar mērķi veicināt nozares pārstāvju kvalifikācijas celšanu un sadarbību	Visi ekosistēmas dalībnieki	
		3.2.1.2. Organizēt tirdzniecības misijas, kas paredz jaunuzņēmumu ekosistēmas pārstāvju iesaisti (Latvijas vārda popularizēšana, vērtīgu jaunuzņēmumu atrašana, katrā pasākumā piedalās vairāki investori, kas pārstāv Latviju)	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
	3.2.2. Jaunuzņēmumu ekosistēmas centrālā mājas ("Startup House") izveidošana	3.2.2.1. Izstrādāt priekšlikumus "Startup House" izveidei (organizēt darba grupu) – mērķis apvienot ekosistēmu un veicināt jaunuzņēmumu ekosistēmas vienas pieturas aģentūras atbalsta centra īstenošanu	Visi ekosistēmas dalībnieki	
	3.2.3. Inovāciju kopienu partnerību stiprināšana	3.2.3.1. Nodrošināt uz inovāciju kopienu partnerību attīstību vērstus pasākumus: 1) Izvērtēt alternatīvas iespējas sadarbībā ar nozaru ministrijām par Eiropas un Inovāciju Tehnoloģiju institūta zināšanu un inovāciju kopienu partnerības iemaksas segšanu, kas nodrošina Latvijas inovāciju ekosistēmai pieeju Eiropas tirgum, partneru tīkliem, investīcijām, grantiem, pētniecības investīcijām; 2) Izskatīt iespēju Ekonomika ministrijas atbildībā esošās sadarbības tīklu atbalsta programmas ietvaros veicināt starptautisko partnerību veidošanu	1) Rīgas Tehniskā universitāte 2) EM	
			3.2.4. Līdz šim starptautiski nozīmīgu un	3.2.4.1. Organizēt konferenci "TechChill"
	3.2.4.2. Organizēt pasākumu "Gada investors"	LVCA un LatBAN		

	plaši atpazīstamu pasākumu organizēšana jaunuzņēmumiem	3.2.4.3. Organizēt jaunuzņēmumu konkursu “Fifty Founders Battle” un finālistu apmācības	TechChill	skaits no ārzemju investoriem, nozares pārstāvjiem, valdībām, NVO – gada pieaugums +30% (publicitātes rādītājs)
		3.2.4.4. Organizēt pasākumu “Startup Day”	Startin.LV, visi ekosistēmas dalībnieki	
		3.2.4.5. Organizēt pasākumu “Startup BBQ”	TechHub, visi ekosistēmas dalībnieki	
	3.2.5. Dalība nozīmīgākajos pasākumos Eiropas Savienībā un globāli	3.2.5.1. Organizēt jaunuzņēmumu un investoru matchmaking satelītpasākumu Slush konferences ietvaros, kā arī citus pasākumus starptautiskā mērogā, piemēram, “TechBBQ”,	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	
	3.2.6 Loģiska un saprotama informācija jaunuzņēmumu attīstības veicināšanai	3.2.6.1. Nodrošināt informāciju, t.sk., informatīvie vebināri, par jaunuzņēmumu vidi, tai skaitā vīzām, jaunuzņēmumu vidi saistītajiem materiāliem, pieejamajiem atbalstiem	LIAA, Startin.LV, visi ekosistēmas dalībnieki	
		3.2.6.2. Nodrošināt informatīvos materiālus par pieejamajiem atbalsta mehānismiem pieejamību vismaz 2 valodās (latviešu, angļu)	Visi ekosistēmas dalībnieki	
3.3. Mērķtiecīgs darbs ar starptautiskajiem medijiem	3.3.1. Starptautisko un Latvijas mediju aktivitātes\sadarbības īstenošana, lai vērstu uzmanību uz Latvijā un Baltijas mērogā ārzemēs rīkotos pasākumos	3.3.1.1. Nodrošināt aktivitātes, kas veicina Latvijas un ārvalstu mēroga mediju sadarbību starptautiski atpazīstamos pasākumos, kas paredz veicināt jaunuzņēmumu un to investoru kustības attīstību Latvijā (piemēram starptautisko mediju vīzišu organizēšana uz Latviju tādos starptautiski atpazīstamos pasākumos kā TechChill un Deep Tech Atelier vai mediju sadarbības stiprināšanu ar ārvalstu medijiem Baltijas mērogā ārzemēs rīkotos pasākumos)	LatBAN, LVCA, visi ekosistēmas dalībnieki	Publikācijas par Latvijas jaunuzņēmumiem un ekosistēma ārzemju medijos – gada pieaugums +30% (publicitātes rādītājs)
		3.3.1.2. Nodrošināt regulāru informācijas un datu sniegšanu ārvalstu medijiem par Latvijas ekosistēmas trendiem un veiksmes stāstiem, investīciju apjomu, perspektīvajiem jaunuzņēmumiem	LIAA. visi ekosistēmas dalībnieki	
		3.3.1.3. Popularizēt Latvijas veiksmīgos jaunuzņēmumus inovāciju un tehnoloģiju portālā labsoflatvia.com, startuplatvia.eu, LIAA tīmekļa vietnēs	LIAA, visi ekosistēmas dalībnieki	